

T.C.
ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SAHİP
OLDUKLARI DEĞER SİSTEMLERİNİN DEMOGRAFİK
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslihan USLU

Niğde

Nisan, 2017

T.C.
ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SAHİP OLDUKLARI
DEĞER SİSTEMLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslihan USLU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ebru AY

Niğde
Nisan, 2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla

Doğrularım. 03/04/2017

NESLİHAN USLU

ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. EBRU AY danışmanlığında NESLİHAN UŞLU tarafından hazırlanan "**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

03 / 04 / 2017

JÜRİ :

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Ebru AY

Üye : Doç. Dr. Kubilay YAZICI

Üye : Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay YAZICI
Enstitü Müdür V.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SAHİP OLDUKLARI DEĞER SİSTEMLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

USLU, Neslihan

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ebru AY

Nisan 2017, 111 sayfa

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesi ve sahip oldukları değer sistemlerinin bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, ailenin aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, yetiştiği yerleşim birimi ve üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer) açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olup gönüllük esasına göre araştırmaya katılan 292 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma, tarama (survey) modelinde yapılandırılmıştır. Araştırma verileri çalışma grubunun tümüne eş zamanlı olarak uygulanan, araştırmacı tarafından oluşturulan değişkenlerin yer aldığı "Kişisel Bilgi Formu" ve Demirutku ve Sümer (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan "Portre Değerler Anketi" ile elde edilmiştir. Verilerin analizi IBM SPSS 24.0 programı vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "Portre Değerler Anketi"nin geneline ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde genel ortalamanın "Bana benziyor" (Yüksek) düzeyinde olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet, sınıf, ailenin aylık gelir durumu, baba eğitim durumu, yetişilen yerleşim birimi, üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer değişkenlerinde değer sistemi alt boyutlarının bazılarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiş, mezun olunan lise türü ve anne eğitim durumu değişkenlerinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer eğitimi, değer sistemleri, sosyal bilgiler, öğretmen adayları.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF SOCIAL STUDIES PRE-SERVICE TEACHERS' VALUE SYSTEMS IN TERMS OF DEMOGRAPHIC VARIABLES

USLU, Neslihan

Turkish and Social Sciences Education

Social Studies Education

Thesis Advisor: Assistant Professor Ebru AY

April 2017, 111 pages.

This research aims to determine the social studies pre-service teachers' value systems and to investigate these systems in terms of several demographic variables such as gender, class, high school, monthly income status of the family, mother's educational attainment, father's educational attainment, home town and accommodation during university education. The study group of the research, which is selected on voluntary basis, consists of 292 pre-service teachers who studied in the Department of Social Studies Education, Social Studies and Turkish Language Education Department in the Faculty of Education at Ömer Halisdemir University in 2015-2016 academic years. The research is designed in survey model. The research data was obtained through a 'Personal Information Form' which includes variables created by the researcher and through 'Portrait Values Questionnaire' adapted into Turkish by Demirutku and Sümer (2010). Data collection tools were conducted concurrently and the data was analyzed through IBM SPSS 24 program. According to the social studies pre-service teachers' answers to the Portrait Values Questionnaire in general, it was concluded that the general average was at "Looks like/Resembles me" (High) level. While a significant difference was observed in some of the sub-dimensions of value system in terms of the variables of gender, class, monthly income status of the family, father's educational attainment, hometown and accommodation during university education, no significant difference in terms of the variables of high school and mother's educational attainment was detected statistically. Various suggestions were made in accordance with the research results.

Key Words: Value education, value systems, social studies, pre-service teachers.

ÖNSÖZ

Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesi ve sahip oldukları değer sistemlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmamın her aşamasında bana yardım ve destek sağlayan danışmanım Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ebru AY'a, araştırmamda benden fikirlerini esirgemeyen Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kubilay YAZICI'ya ve benden desteğini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	i
ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
EKLER LİSTESİ	xvi
I. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.6. Tanımlar	3
II. BÖLÜM	5
İLGİLİ ALAN YAZIN	5
2.1. Değer Kavramı.....	5
2.2. Değerler Eğitimi.....	7
2.3. Değer Öğretimi Yaklaşımları.....	8
2.3.1. Değerleri Telkin Etmek	8
2.3.2. Değerleri Açıklama/Belirginleştirme	8
2.3.3. Değer Analizi.....	11
2.3.4. Ahlaki Muhakeme	13
2.4. Değerler Eğitiminde Okul ve Öğretmenin Önemi	16
2.5. Sosyal Bilgilerde Değerler Eğitimi	19
2.6. Değerlerin Sınıflandırılması.....	22
2.7. İlgili Araştırmalar.....	25
III. BÖLÜM	33
YÖNTEM	33

3.1. Araştırmanın Yöntemi	33
3.2. Çalışma Grubu	33
3.3. Verileri Toplama Teknikleri	34
3.4. Verilerin Analizi	35
IV. BÖLÜM.....	37
BULGULAR VE YORUMLAR.....	37
4.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular.....	37
4.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	44
4.3. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular.....	45
4.4. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular.....	52
4.5. Aile Aylık Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	58
4.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	63
4.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	69
4.8. Yetişilen Yerleşim Birimi Değişkenine İlişkin Bulgular.....	74
4.9. Üniversite Eğitimi Sürecinde Konaklanan Yer Değişkenine İlişkin Bulgular	80
V. BÖLÜM	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	89
KAYNAKÇA.....	97
EKLER.....	102

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Kohlberg'e Göre Ahlakî Gelişim Evreleri.....	14
Tablo 2 4. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler.....	20
Tablo 3 5. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler.....	21
Tablo 4 6. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler.....	21
Tablo 5 7. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler.....	22
Tablo 6 Nelson'a Göre Değerlerlerin Sınıflandırılması.....	22
Tablo 7 Rokeach'a Göre Değerlerlerin Sınıflandırılması.....	23
Tablo 8 Spranger'a Göre Değerlerlerin Sınıflandırılması.....	23
Tablo 9 Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları.....	24
Tablo 10 Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Veriler.....	33
Tablo 11 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	37
Tablo 12 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	38
Tablo 13 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	38
Tablo 14 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	39
Tablo 15 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	39
Tablo 16 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	40
Tablo 17 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	41
Tablo 18 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	41
Tablo 19 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	42
Tablo 20 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	43
Tablo 21 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler.....	43
Tablo 22 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları.....	44
Tablo 23 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 24 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 25 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 26 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 27 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 28 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	48

Tablo 29 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	49
Tablo 30 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	49
Tablo 31 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	50
Tablo 32 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	51
Tablo 33 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	51
Tablo 34 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 35 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	53
Tablo 36 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	53
Tablo 37 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	54
Tablo 38 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	54
Tablo 39 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	55
Tablo 40 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	55
Tablo 41 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	56
Tablo 42 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 43 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	57
Tablo 44 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	57
Tablo 45 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 46 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 47 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	59
Tablo 48 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	59
Tablo 49 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	59
Tablo 50 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	60
Tablo 51 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	61
Tablo 52 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	61

Tablo 53 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 54 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	62
Tablo 55 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları	63
Tablo 56 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 57 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 58 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	65
Tablo 59 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	65
Tablo 60 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	66
Tablo 61 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	66
Tablo 62 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	67
Tablo 63 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	67
Tablo 64 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 65 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	68
Tablo 66 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 67 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	69
Tablo 68 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	70
Tablo 69 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 70 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 71 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 72 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 73 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 74 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 75 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları	73
Tablo 76 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	74

Tablo 77 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 78 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 79 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 80 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	76
Tablo 81 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	76
Tablo 82 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	77
Tablo 83 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	77
Tablo 84 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	78
Tablo 85 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	78
Tablo 86 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 87 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	79
Tablo 88 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları	80
Tablo 89 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları ...	80
Tablo 90 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları ...	81
Tablo 91 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	82
Tablo 92 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	82
Tablo 93 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	83
Tablo 94 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	84
Tablo 95 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları ...	85
Tablo 96 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	85
Tablo 97 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları ...	86

Tablo 98 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	87
Tablo 99 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Schwartz'ın Dairesel Değer Modeli.....	24
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

akt. : Aktaran

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

vb. : ve benzeri

vs. : vesaire

vd. : ve diğerleri

S : Standart Sapma

\bar{x} : Aritmetik Ortalama

n : Kişi Sayısı

KT : Kareler Toplamı

Sd : Serbestlik derecesi

KO : Kareler Ortalaması

F : Anova f değeri

p : Anlamlılık değeri

EKLER LİSTESİ

EK 1. Kişisel Bilgi Formu ve Portre Değerler Ölçeği

EK 2. Araştırma İzin Belgeleri

EK 3. Özgeçmiş

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri nasıldır?

Problem cümlesi doğrultusunda araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri;

1. Cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Mezun oldukları lise türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Aile aylık gelir durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Yetiştikleri yerleşim birimlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Üniversite eğitimleri sürecinde konakladıkları yere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesi ve sahip oldukları değer sistemlerinin bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, ailenin aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, yetiştiği yerleşim birimi ve üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer) açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Değer konusu yüz yıllardır pek çok alanın içeriğinde yer almaktadır. Eğitim sürecinde toplumun maddi kültürünü aktarılmanın yanı sıra maddi olmayan kültürünün de aktarılmasının gerekliliğinden hareketle, üniversite öğrencilerinin eğitiminde öğrencilere çeşitli ulusal ve evrensel değerlerin verilmesi önemli konulardan birisini oluşturmaktadır. Üniversitelerin web sitelerinde bulunan, cumhuriyetin temel değerlerine bağlılıkla başlayan ve ulusal, evrensel pek çok değeri içeren misyon ifadeleri, eğitim sürecinde nasıl bir insan yetiştirileceğinin yol haritasını vermektedir. Bu yol haritası öğretmen adaylarının meslek elemanı olduklarında hangi kriterlere göre eğitim öğretim süreçlerini yönlendireceklerini belirlemektedir. Çünkü okul değerleri aktarmada önemli bir rolü gerçekleştirmektedir (Sarıcı Bulut, 2012: 217).

Değerler farklı disiplinlerde zihinsel ve sosyal yapıları, süreçleri ve sosyal davranışı açıklamakta yol gösterici bir kavram olarak çok sayıda araştırmanın konusu olmuştur. Değerler, üç evrensel ihtiyacın bilişsel temsilleri olarak kavramsallaştırılmıştır. Bunlar, bireyin biyolojik ihtiyaçları, sosyal etkileşimlerini düzenlemeyle ilgili ihtiyaçları ve grup ve toplumsal gereklilikleri yerine getirmeyle ilgili ihtiyaçlarıdır. Her birey ve grup davranışlarını açıklamak, aralarındaki eşgüdümü sağlamak ve bu davranışlarını gerekçelendirmek amacıyla, ilgili ihtiyaçların bilişsel temsilleri olan değerleri kullanır. Bu bağlamda değer kuramı herkes tarafından bilinen Schwartz, üç evrensel ihtiyaçtan hareketle, birbirine benzer veya farklı güdüsel altyapıdaki değerleri içeren ve dinamik bir yapı içinde birbirleriyle ilişkili bir süreklilik gösteren on değer tipi kurgulamıştır. Kişilerin değer sistemlerini ortaya çıkarmakta olan bu değer tipleri Güç, Başarı, Hazcılık, Uyarılım, Özyönelim, Evrenselcilik, İyilikseverlik, Geleneksellik, Uyma, Güvenlik'ten oluşmaktadır (Demirutku ve Sümer, 2010: 18). Gerçekleştirilecek tez çalışmasında bu değer tipleri ışığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesi ve sahip oldukları değer

sistemlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmektedir. İlgili alan yazın incelediğinde doğrudan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerini incelemeyi amaçlayan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırma bu bakımdan önem taşımaktadır ve bu konuda yapılacak çalışmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda eğitim ve öğretim hayatına devam eden sosyal bilgiler öğretmen adaylarından gönüllülük esasına göre elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- Araştırma, araştırmada kullanılan yöntem ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Çalışma grubunu temsil eden katılımcıların ölçme araçlarını gerçeği yansıtacak biçimde yanıtladıkları varsayılmaktadır.
- Literatürden edinilen bilgilerin bilgiler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde sağlam ve dayanıklı oldukları varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Değer: Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır (Özgüven, 1999'dan akt. MEB, 2005: 89).

Değer Sistemi: Bireyin seçenekler arasında seçim yapmasını, çelişkilerini çözmesini ve karar vermesini sağlayan öğrenilmiş ilke ve kurallar sistemidir (Çileli, 1990'dan akt. Ilgar, 1996: 29).

Sosyal Bilimler: İnsan tarafından üretilen gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süresi ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Dönmez, 2003: 31).

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005: 46).

II. BÖLÜM

İLGİLİ ALAN YAZIN

2.1. Değer Kavramı

Duyuşsal özellikler; bireye kazandırılmak istenen değerler, duygular, tercihler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler ve yönelimlerdir. Duyuşsal özelliklerden birisi olan değer, bir durumu diğerine tercih etme eğilimidir. Değerler insan davranışlara kaynaklık ederler ve davranışları yargılamaya yararlar. İnsanların neyi önemli gördüklerini tanımlarlar ve isteklerini, tercihlerini şekillendirirken arzu edilen ya da arzu edilmeyen durumlara gösterge olurlar (Uygun ve Engin, 2014: 2022-2023).

İlk kez 1918'de Znaniecki tarafından sosyal bilimler alan yazınına kazandırılan "değer" kavramı, Latince "değerli olmak" veya "güçlü olmak" anlamına gelen "valere" sözcüğünden türetilmiştir (Fırat, 2007: 59; Er, 2013: 4). Gerek diğer derslerde gerekse sosyal bilgiler dersinde öğretim programının temel öğelerinden birisini teşkil eden değer kavramına çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlamalar ve açıklamalar getirilmiştir:

Türk Dil Kurumu tarafından "bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" (TDK, 2016) olarak tanımlanmakta olan değer kavramı soyut bir kavramdır. Değerler beynimizde var olurlar ve miktarları ölçülüp gözlenemezler. Ancak değer inancına dayalı davranışları gözlemleyebilmemiz mümkündür. Değerler insanların kıymet verme, beğeni, güzellik, prestij, yeterlilik ve davranış konusundaki özellikleri temsil eden yapılardır. İnsanlarda var olan bu özelliklerin bazıları toplumsal gelenekler, bazıları hukuk ve bazıları da kişisel inançlarla bağlantılıdır (Nelson, 1998: 94).

Çelikkaya (1998: 168) değeri bir toplum, bir inanç, bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymet şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle insanlar farklı şeylere değer verebileceği ve aynı şeyleri çok farklı biçimlerde değerlendirebileceği söylenebilir. Bazı kişiler insan hayatına değer verir fakat bazıları yaşamın devamını daha önemli görmekle birlikte itibar ve saygıyı kendi yaşamlarından üstte görebilirler. Kişilerin değer yargıları genetik olarak gelecek nesillere taşınamayan ve yaşam süresi içerisinde kazanılan karmaşık yapılardır (Nelson, 1998: 94). Bu nedenle insanın

neye ne kadar değer vermesi gerektiği başka bir ifadeyle nasıl bir değer yüklemesi gerektiği konusunda insanın bireysel ve toplumsal yaşantısı etkili olmaktadır (Ay, 2015: 234).

İnsanların hayatında önemli yere sahip olan değerler farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırmalara tabi tutulmuştur:

En yalın ifadeyle değer, “insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran ve insanların davranışlarına yön veren inançlar bütünüdür” (Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 16) ve birey ve toplum açısından kendi içinde iki grupta ele alınabilir (Özkan, 2006: 52):

“Birey açısından değer: Uğruna ulaşılması, çaba gösterilmesi, gerçekleştirilmesi gereken değerlerdir. Genellikle benimsenen, özenilen, önemsenen, üstün tutulan; nesne, olgu ve olayların kendilerinde bulunmayan, fakat insan tarafından bunlara bireysel ve öznel olarak atfedilen, yüklenilen niteliklerdir.

Toplum açısından değer: Bir sosyal grubun veya toplumun bütününe kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından uygun ve gerekli oldukları kabul edilen değerlerdir. Bir grubun, üyelerinin ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarlarını yansıtan, genelleştirilmiş ilke ve inançlardır. Grupların veya toplumların arzu edileni ve edilmeyeni belirleyen temel standartlarıdır”.

Rokeach ise değerleri gaye değerler ve vasıta değerler olarak sınıflandırmıştır (Rokeach, 1973; Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2012: 25):

“Gaye değerler: Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, güzellikler dünyası, heyecan verici bir hayat, iç huzur, mutluluk, kendine saygı, gerçek dostluk, özgürlük, rahat bir hayat, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk.

Vasıta değerler: Bağımsız olma, affedici, cesaretli, dürüst, entelektüel, geniş görüşlü, hırslı, itaatkâr, kendini kontrol edebilen, nazik, kendine hâkim, mantıklı, neşeli, sevecen, sorumluluk bilinci olan, temiz, yardımsever, oluşturmacı (yaratıcı)”

Harold Laswell ve Abraham Kaplan (1950)’a göre tüm toplumlar tarafından ortak olarak kabul edilen sekiz değer bulunmaktadır (Akt. Naylor ve Diem, 1987: 349):

1. Bağlılık, sevgi veya arkadaşlık,
2. İnsanlardan saygı görme,
3. Bir şeyleri iyi yapabilme yeteneği,
4. Doğruluk ve sorumluluk,
5. Bilgi ve anlama,

6. Memnuniyet ve iyi olma duygusu,
7. Zenginlik,
8. Başkaları üzerindeki güç veya etki.

Değer kavramı; kişinin neyin iyi ya da neyin arzulanır olduğuna ilişkin fikirlerini içerdiğinden ahlaki bir boyut taşır. Değer sistemleri kişinin değerlerinin göreceli önemini temsil eder. Diğer bir deyişle herkes, bir değer sistemi meydana getiren bir dizi değerlere sahiptir. Bu sistem özgürlük, zevk, öz-saygı, dürüstlük, itaat, eşitlik gibi çeşitli değerlere verilen göreceli öneme göre tanımlanır. Herkesin belli değerleri vardır ve bunlar tutum ve davranışları etkiler (Firat, 2007: 62-63).

2.2. Değerler Eğitimi

Değerler duyuşsal ve bilişsel alan içerisinde olan düşünce ve davranışlarımıza yön veren zihinsel olgulardır. Toplumsal değişim ve gelişim değerlerin yeniden ele alınmasını ve değerler eğitiminin önem kazanmasını kaçınılmaz kılmıştır (Er, 2013: 4). Değer eğitiminin nasıl verilmesi gerektiği konusu eğitimcilerin araştırmalarında önemli bir yer teşkil etmektedir. Değerler eğitimi, en yalın haliyle değerlerin açık ve bilinçli bir şekilde öğretilmesi teşebbüsü olarak ifade edilebilir. Daha kapsamlı olarak değerler eğitimi, doğrudan veya dolaylı olarak öğrencilerin değerlere bakış açısını ve değerler bilgisini geliştiren, birey ve toplumun üyesi olarak belli değerler doğrultusunda davranmalarını sağlamak için öğrencilere gerekli bilgi ve becerileri kazandıran okul temelli bir faaliyet şeklinde tanımlanabilir (Zbar of Zbar, Brown ve Bereznicki 2003: 2).

Değerler eğitiminde hayatta neyin önemli olduğunu ele alırız. Değerlerimiz aldığımız kararların ilkeleri ya da standartlarıdır. Değerlerimiz hem olaylara, insanlara ve nesnelere karşı benimsediğimiz tutumları şekillendirir hem de amaçlarımızı yönlendirir (Turner, 2004: 170-171). Ayrıca değerler eğitimi “bireyin tatmin edici bir yaşam kurmasına hizmet etmekle birlikte gençlerin değerler geliştirmelerine (Kirschenbaum, 1995: 14) ve değerler seçimi yapmalarına yardımcı olur” (Naylor ve Diem, 1987: 346).

Değerler eğitiminin amacı, okullarda ahlakî ortam ve öğretim programları yolu ile değerlerin verilmesi ve bu değerlerin kalıcı hale getirilmesidir (WELTON, 2000: 37). Bu bağlamda değerler eğitimi; öğrencilerin var olan değerlerini geliştirir, okul tarafından önemli görülen değerleri tanıtır ve öğrencilerin bazı durumlardaki davranışlarını geliştirmesine yardımcı olur (Hooper, 2003: 33; Akt. Yiğittir, 2009: 33).

2.3. Değer Öğretimi Yaklaşımları

Değerler eğitimi ilgili alanyazın incelendiğinde, değerleri telkin etmek (Naylor ve Diem, 1987; Welton ve Mallan, 1999), edebiyat temelli teknikler (Welton ve Mallan, 1999), değerleri açıklama (Van Cleaf, 1991; Leming, 1996; Nelson, 1998; Sunal ve Haas, 2005; Welton ve Mallan, 1999), ahlakî muhakeme (Van Cleaf, 1991; Leming, 1996; Nelson, 1998: 109; Welton ve Mallan, 1999), değerler analizi (Sunal ve Haas, 2005; Welton ve Mallan, 1999;) gibi birçok değer öğretimi yaklaşımlarının bulunduğu görülmektedir. Bunlar arasında öne çıkan yaklaşımlara aşağıda yer verilmiştir:

2.3.1. Değerleri Telkin Etmek

Telkin, insanlık tarihi boyunca insan davranışını şekle sokmak için yaygın bir teknik olmuştur. Telkin; beyin yıkama gibi, insanlara bir şeyi sık tekrarlıyorsanız, ısrarlı bir şekilde söylerseniz veya gösterirseniz, sonunda ona uygun şekilde davranırlar öncülüğüne dayanır. “İyi kızlar veya erkekler o tarz şeyleri yapmaz” diyen aileler veya öğretmenler telkini kullanıyordu (Welton ve Mallan, 1999: 137-138). Telkin etme yaklaşımı 1970’de Blanchette ve diğerleri tarafından geliştirilmiştir. Bu yaklaşımın amacı, öğrencilere belirli değerleri aşılıp değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmelerini sağlamaktır. Böylece öğrencilerin sahip oldukları değerler değişmekte ve öğrenciler istenen değerleri yansıtabilmektedir. Bu yaklaşımda; model olma, olumlu ve olumsuz pekiştirme, küçümseme, azarlama, alternatifleri düzenleme, tamamlanmamış veya taraflı veriler sağlama, oyunlar ve benzetimler, rol oynama ve buluş yoluyla öğrenme kullanılmaktadır (Superka ve diğerleri, 1976; Akt. İşcan, 2007: 34).

Değerleri telkin etme yaklaşımının amacı devamlı ve kalıcı değerlerin öğrencilere telkin edilmesi yani aşılmasıdır (Yazıcı, 2006: 510) ve aileler çocuklarına istedik değer ve davranışları başarılı bir şekilde telkin etmişlerdir. Çocuklar genellikle ailelerinin kendilerinden beklediği şekilde davranmışlardır. Fakat araştırmalara göre değerleri telkin etmek öğretmenlerde aynı oranda işe yaramamıştır. Araştırmalar bunun neden böyle olduğunu açıklamasa da nedeninin zamanla ilgili olabileceği yönündedir. Aileler istedik davranışları çocuklarının doğumundan itibaren sürekli telkin edebilmesine rağmen, öğretmenler sadece okulda bu davranışları telkin etme imkanı bulmaktadır (Welton ve Mallan, 1999: 138).

2.3.2. Değerleri Açıklama/Belirginleştirme

Değerleri açıklama yaklaşımı, günümüz insanların “birbirleri ile birlik içerisinde hareket etme” zorluğuna sahip olduğu gerçeğini kabul eder. Değerleri açıklamanın amacı,

insanların kendi değerlerini anlamasına yardımcı olmaktır. Eğer insanlar kendi değerlerini kolayca kavrayabilirse, o zaman hem davranışlarını değiştirmeli hem de daha az kargaşa, ilgisizlik ve tutarsızlık göstermelidir. Değerler dört anahtar unsura sahiptir (Leming, 1996).

- 1- **Yaşama odaklanma:** Değerleri açıklama yaklaşımı, insanların dikkatlerini değer verdikleri şeylerin göstergesi olan kendi yaşamlarına çeker.
- 2- **Kabullenme:** Kişi değerleri açıklamak için diğer insanların durumunu yargılamadan kabul etmelidir.
- 3- **İleriyi düşünme çağrısı:** Hem insanların durumları kabul edilmeli, hem de bireyler bu insanların daha ilerideki durumları hakkında derinlemesine düşünmeye teşvik edilmelidir.
- 4- **Kişisel güçler besini:** Değerler açıklaması, hem becerileri açıklayan bir uygulamayı teşvik eder, hem de kendi kendini yönlendirme olanağını sağlar.

Değerleri Açıklama/Belirginleştirme yaklaşımı kişisel değerleri açıklama ve belirlemede öğrencilere yardım etmeyi, öğrencilerin inançlarını, tutumlarını, değerlerini incelemeyi ve öğrencilerin değerler hakkında düşünmelerini sağlamayı amaçlar (Yazıcı, 2006: 511).

Dolayısıyla bu yaklaşım öğretmenlere, “öğrencilere değer öğretmeye çalışma yerine öğrencinin kendi değerlerini sınıflamasını nasıl yapacağını öğrenmesine yardımcı olma” konusunda yol göstermektedir (Lickona, 1991: 10). Değerleri açıklama Raths, Harmin ve Simon tarafından 1966 yılında geliştirilmiş bir yaklaşımdır (Doğanay, 2009: 238). Değerleri açıklama, ahlakî düşünce üzerinde odaklanan bir öğretim yaklaşımı olarak ifade edilebilir. Yaklaşımda neyin belirli değerlerden daha fazla değer gördüğü konusundaki düşünme süreci vurgulanır. Ayrıca öğrencilerin kişisel olarak hangi değere/değerlere bağlı olduklarına karar vermelerine yardımcı olmak esastır (Sunal ve Haas, 2005: 195).

Değerleri açıklama yaklaşımı, bireylere değerlerin birbiriyle çeliştiği durumları fark etmeleri ve bu durumları nasıl çözmeleri gerektiğini öğrenmeleri için geliştirilmiştir. Örneğin; “İlkokul çağındaki bir çocuk akran baskısından dolayı hırsızlık yapmaya meyilli olabilir. Çocuk çelişen çalma davranışı ve akran onayı değerleriyle yüzleşir”. Değerleri açıklama yaklaşımı çocukların kişisel değer sistemi geliştirmesine yardım ederken çocukların çelişen değerlerin var olduğu durumları da analiz etmelerine yardımcı olmaya çalışır (Van Cleaf, 1991:300).

Raths, Hormin ve Simon tarafından bu yaklaşımda yedi aşamalı değer belirleme süreci tespit edilmiş ve değerlere, öğrencilerin, öğretmenin etkisi altında kalmadan ulaşması hedeflenmiştir.

Değer Kazandırma Süreci:

1. Özgürce seçme- bağımsız tercihler yapmak,
2. Mevcut bir dizi seçimleri değerlendirdikten sonra alternatifler arasından seçim yapmak,
3. Her bir alternatifin muhtemel sonuçlarını beyin süzgecinden geçirdikten sonra seçmek,
4. En önemli ve en değerli olduğu tespit edilen değerlerin ödüllendirilmesi,
5. Seçilen değerlerin açıklanması,
6. Seçilen değerlerle uyumlu bir davranış ortaya koymak,
7. Davranışın tekrar edilmesi (Akt. Yazıcı, 2006: 511).

Öğretmenler sıklıkla öğrencileri değerler açıklamasına dâhil etmek için olaylardan yararlanırlar. Örneğin bir öğrencinin “Kim bayrağı yakarsa ya da buna benzer bir şey yaparsa bu ülkeden gitmeli. “Ya ülkeni sev ya da git” dediğini düşünelim. Öğretmen öğrenciyi bu ifadeyi doğuran duyguyu keşfetmeye teşvik eden sorular yöneltir. Öğretmen tarafsız kalmaya ve öğrencinin kendi duygularını keşfetmesi sırasında kolaylaştırıcı bir rol üstlenmeye çalışır. Bunu yaparak öğrencilerin pek çok farklı değer ve çatışmanın olduğu karmaşık bir toplumda yaşadıklarını fark etmelerine yardımcı olur. Öğretmen, öğrencilere neyin değerli olduğu ve nasıl bir değer vermeleri konusunda karar vermelerine yardımcı olmaya çalışır (Raths, Harmin ve Simon, 1978; Akt. Sunal ve Haas, 2005: 195).

Özetle değerleri açıklama yaklaşımı, öncelikle öğrencinin kendi değerini belirlemesini sağlamaktadır. Bu değer belirleme sürecinden sonra ise öğrencinin neyin doğru neyin yanlış olduğuna dair düşünmesi sağlanarak bir karara varması beklenmektedir (Ay, 2015: 239). Öğretmenler, değerleri açıklama aktivitelerini sürecin etkililiğini azaltmadan yönlendirebilir. Öğretmenler bir konuyla ilgili değerler kapsamında öğrencileri mümkün olduğu kadar araştırmaya teşvik etmelidir. Ayrıca öğretmenlerin bazı kararların sosyal ve yasal sonuçlarını belirtmek gibi bir zorunluluğu da olmalıdır. Öğretmenler, öğrencilerin değerleri açıklama aktivitelerinden çıkan kararlarının yasal, sosyal ve kişisel sonuçlarını düşünmelerini sağlarsa, değerleri açıklama yaklaşımına ilişkin eleştirilerin çoğu azalacaktır (Van Cleaf, 1991: 302).

Değerlerin açıklanması yaklaşımı şu yönlerinden dolayı eleştirilmektedir:

- a) Öğrencilerin özel hayat haklarını ihlal etmesi,
- b) Öğretmeni yetiştirilmiş bir danışman (psikiyatrist) yerine koyması,
- c) Ahlakî ve ahlakî olmayan konuları ayıramaması ve

d) Bütün değer inançlarının eşit derecede geçerli olduğunu öne sürmesi (ahlakî göreceliği artırmaya meyilli olması) (Lockwood,1977; Akt. Welton and Mallan, 1999: 141).

2.3.3. Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı, değer eğitiminde dikkati, düşünceyi ve ayırt etmeyi gerektiren bir analizdir. Değer sorular üzerinde duygusal olmadan, akılcı bir şekilde değer sorularını test eder. Bu yaklaşımda ahlaki gelişim teorisinin tersine öğrenciler bir pozisyon alır ve yargılar. Değer analizi yaklaşımı gerçek ya da yapay bir problemle karşılaşıldığı zaman uygulanan bir yaklaşımdır (MEB, 2005: 93).

Değer analizi stratejileri öğrencilerin şu konularla ilgili olarak düzenli ve mantıklı bir şekilde düşüncelerine yardımcı olur (Banks ve Clegg, 1979; Akt. Sunal ve Haas, 2005: 198):

- Değerler,
- Belirli seçimleri yapmalarındaki sebepler,
- Belirli bir değere sahip olmanın sonuçları,
- Kendi değerleriyle başkalarının değerleri arasındaki çatışma.

Değer analizi yaklaşımı; dikkatli, amaçlı, ayırt edici bir analiz gerektirmektedir. Bu yaklaşımda değer sorularını mümkün olduğu kadar mantıklı ve duyguya yer vermeden incelemek ve bunun sonucunda bir karara varmak gereklidir.

Bu yaklaşım empoze edilen değerlere karşı olarak ya da sadece onları açıklayarak, değerler konularını analiz etmeyi ve değerler kriterleri ile uygun biçimde hüküm vermeyi sağlar. Değer analizi yaklaşımı, ahlâkî gelişme yaklaşımında mevcut olan kişisel ahlâkî ikilemlerden ziyade öncelikle sosyal değerlerle ilgilenir (Yazıcı, 2006: 512).

Değer analizi yaklaşımında hangi aşamaların takip edilmesi gerektiği örnek sorudan hareketle aşağıda ifade edilmektedir (Welton ve Mallan, 1999:147-149):

Örnek soru “Öğrenciler hava şartları müsait olursa teneffüste dışarıdaki oyun alanlarına çıkmalı mı?”

1. **Sorunun tanımlanması:** Çocuklara teneffüste dışarıdaki oyun alanlarına çıkmak için izin verilmesiyle ilgili alt konular şunlardır: a) çocukların güvenliği, b) yasal geçerlik ve bir sakatlanma halinde okulun karşılaşacağı problemler ve c) öğretmenlerin çocukların başında rehberlik etmek istememesi.
2. **Değer sorusunu belirleme:** Değer sorgusu çocukların güvenliğinin onların fiziksel ihtiyaçlarından önemli olup olmadığıdır.

3. Kanıt toplama ve organize etme: 4. aşamada kanıt toplama ve organize etmenin nasıl olduğunu görebiliriz.

4. Kanıtların kesinliğinin ve uygunluğunun değerlendirilmesi: Teneffüs sorusu için 3. ve 4. aşamanın değer analizi aynı anda yapılır. Öğretmen tahtaya çocukların teneffüste dışarı çıkma sebeplerini ve içeride kalma sebeplerini yazar.

Teneffüste çocukların dışarı çıkma sebepleri:

- a) Fiziksel aktivite ihtiyacı,
- b) Çevresel değişiklik.

Teneffüste çocukların içeride kalma sebepleri:

- a) Güvenlik,
- b) Yasa,
- c) Diğer.

5. Potansiyel çözümleri tanımlama: Seçenekler nedir? Çocuklara teneffüs veya fiziksel aktivite sağlamak için başka çözüm var mıdır?

6. Her çözüm için olası sonuçları tanımlama ve değerlendirme: Çocuklar şu soruları düşünme ihtiyacı duyar: Kalabalık bir spor salonunda koşmak dışarıya çıkmaktan daha mı güvenlidir? Salon doluysa ne olacak? Yasal geçerlilik problemse, sigorta bunu karşılar mı? Eğer öyleyse, bu tarz sigortayı ödeyecek para var mı? Ve Sigorta mümkünse, yönetim dışarıya çıkmaya izin verir mi?

7. Alternatiflere karar vermek: Geçerli alternatiflere karar vermek yukarıda 6. aşamada yapılan değerlendirmeye bağlı olacak.

8. Uygun harekete karar verip yapmak: Değer analizinin sonraki kısımları önceki adımlarda ne olduğuna bağlıdır. Teneffüs sorusunda, öğrenciler sorumluyu şu anki politikayı değerlendirmeye ikna edebilir. Bu tarz bir hareket ancak öğrenciler, yöneticilerin bu olay hakkında bir şeyler yapabileceğine karar vermişlerse uygun olur. Öğrenciler, bugünün dünyasında sağlıklarını ve güvenliklerini tehlikeye atmazlar.

Bu yaklaşım değer açıklama yaklaşımına benzese de kanıtların toplanması ve değerlendirilmesi aşamalarını içermektedir. Bu yönüyle problem çözme yöntemine de benzeyen yaklaşım bilişsel açıdan hem değer açıklama hem de telkin yaklaşımından daha güçlü yönlere sahiptir (Er, 2013: 17).

2.3.4. Ahlaki Muhakeme

Değerler eğitiminde kullanılan birçok yöntem vardır; bu yöntemlerden birisi Ahlaki muhakeme yöntemidir. Bu yöntemde esas amaç, öğrencilerin davranışlarına rehberlik edecek ahlaki ilkeler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Öğrencilerin değerlendirme yaparken kullandığı dayanaklar, bireyin ahlaki gelişimi hakkında bilgi verir. Burada öğrencinin çözümü değil çözüme ulaşma yolu önemlidir (Altıkulaç ve Uslu, 2014: 387). Ahlâkî Muhakeme yaklaşımı Piaget ve Kohlberg'in bilişsel muhakeme, bilişsel düşünme, değer ikilemleri ve karar verme süreçleri ile ilgili çalışmalarına dayanır (Yazıcı, 2006: 512).

Ahlak eğitimi, “bireyin ahlaki davranışlarında değişiklik oluşturma süreci” şeklinde ifade edilebilir. Bilindiği üzere çocuğun davranışları, önce aile sonra okul sonra da diğer kurumlar ve toplum içinde değişir (Aydın, 2008a: 56). Durkheim (1961'den akt. Altıkulaç ve Uslu, 2014: 386), akılcı bir ahlak eğitiminin mümkün olduğunu düşünmektedir; O'na göre çocuğu ahlaki açıdan etkilemek, diğerleri tarafından kabul edilmiş belirli erdemler içinde onları yetiştirmek değildir. Bundan ziyade insan yaşamına kolaylıkla adapte olmuş bu genel eğilimleri, uygun yöntemlerle geliştirmektir. Ahlak eğitimi genç insanlara ahlaklı olmaları için gerekli bilgi, tutum, inanç, beceri ve davranışları kazandırmakla birlikte iyi, adil, merhametli olmayı da öğretir. Ahlak eğitimi, özerk bireyler meydana getirmeyi amaç edinmektedir. Bu özerkliği kazanmış insanlar, ahlaki değerlerin ne olduğunu bilecekler ve bu doğrultuda tutarlı davranışlar sergileyeceklerdir (Kirschenbaum, 1995: 26).

Okullarda verilecek ahlak eğitimi zorla okutulan ve geçme notuna bağlanan derslerle başarılamaz. Ahlak eğitimi ancak dolaylı yoldan yapılabilir; iyi seçilmiş kitaplar ve okuma parçaları eleştirel bir yaklaşımla ele alınabilir (Altıkulaç ve Uslu, 2014: 386). Dolayısıyla okullardaki ahlak eğitimi, hem öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturmalarını sağlar, hem de öğrenciyi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlar. Böylece ahlak eğitimi öğrencilere iyi insan, iyi vatandaş olmalarını sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırıp, onları kendi ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmeyi amaçlar (Aydın, 2008b: 7).

Batıda ahlak eğitimi terimi yapılandırmacı bir psikolojik yapıyla ilişkilendirilmiştir. İlk olarak Jean Piaget (1965) tarafından öne sürülen daha sonra Lawrence Kohlberg (1971, 1976) tarafından daha güçlü hale getirilen ahlak eğitimi, okullarda çocuk ve gençlerin ahlâkî bilişsel yapılarının (ahlâkî muhakeme basamaklarının) gelişimini artırma girişimi olarak ifade edilebilir (Althof ve Berkowitz, 2006: 496).

Piaget, bilişsel gelişime uyumlu bir ahlakî gelişim modeli önermiştir. Buna göre, çocuklar benmerkezci düşünceden, kendilerini başkalarının yerine koyarak düşünmeye doğru ilerlerler (Yılmaz, 2007: 74). Kohlberg, ahlakî gelişim dönemlerini Piaget'nin bilişsel gelişim sürecine uyarlayarak gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek ötesi olmak üzere üç düzey içinde ve altı aşamada ele almıştır. Bu düzey ve aşamalar Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1

Kohlberg'e Göre Ahlakî Gelişim Evreleri

Evre	Evrenin Özellikleri
Gelenek Öncesi Düzey (cezadan kaçma ve ödül alma ağırlıklı)	
I. Evre: Heteronom ahlak; ceza ve itaat ahlakı.	İyi olan, dışarıdan dayatılan kurallara uyan ve ödül getiren, cezadan kaçındırandır.
II. Evre: Araçsal amaç; pazar değiş tokuş ahlakı.	İyilik olan, bireye ve iyilik yapan veya alan kişiye makul gelendir; uzun süreli bağlılık yoktur.
Geleneksel Düzey (toplumsal kurallar ağırlıklı)	
III. Evre: Kişiler arası uyum; akran kanısı ahlakı.	İyi olan, akran grubunu oluşturan arkadaşlardan onay getirendir.
IV. Evre: Toplumsal sistem yönelimi; toplumsal sisteme uyum; kanun ve düzen ahlakı.	İyi olan, kanunlara, geleneklere ve otoritelere uygun olandır.
Gelenek Ötesi Düzey (ahlakî (moral) prensipler ağırlıklı)	
V. Evre: Toplumsal anlaşma yönelimi; toplumsal anlaşma ve bireysel haklar ahlakı.	İyi olan, toplumsal uzlaşmazlıkları önlemek için konmuş, var olan kurallara uygun olandır; gerçek sonuç ne iyi ne kötüdür.
VI. Evre: Kendisinin seçtiği evrensel prensipler ahlakı.	İyi olan, kişisel, genel moral prensiplerle tutarlı olandır.

(Seifert & Hoffnung, 1991: 444; Akt. Bacanlı, 2007: 74)

Tablo 1'de görüldüğü üzere her düzey iki evreden oluşmaktadır. İlk düzey olan gelenek öncesi düzeyde kişi olayları sonuçlarına göre değerlendirir. Ceza verilen davranış suçtur, ödül getiren davranış iyidir. İkinci düzey olan geleneksel düzeyde toplumsal düzen dikkate alınmaktadır. Bir davranışın toplum düzenine etkisi düşünülmektedir. İnsanların büyük bir kısmı bu düzeydedir. Üçüncü düzey olan gelenek ötesi düzeyde ise kişi toplumu aşmış daha büyük değerleri dikkate almaya başlamıştır. Bu düzeye ulaşabilen insanların sayısı oldukça azdır (Bacanlı, 2007: 75).

Bu yaklaşım tüm okul seviyesinde kullanılabilir. Ancak her seviyenin (6-12 ilköğretim birinci kademe, 12-15 ilköğretim ikinci kademe, 15-18 ortaöğretim, 18-22 yükseköğretim) gelişim özellikleri birbirinden farklıdır. Dolayısıyla yapılacak etkinliklerin seviyeye uygun olması gereklidir (Er, 2013: 17-18).

Kohlberg bireylere birtakım ahlakî ikilemler sunmuştur. Ahlakî bir ikilem, içinde birkaç değer birbirleriyle çeliştiği bir senaryodur. Kohlberg insanlardan her ikileme cevap vermelerini ve sonra kararları için sebeplerini belirtmelerini istemiştir. Dolayısıyla Kohlberg'in ahlakî gelişim süreci kişinin ahlakî konular hakkında sorgulamasına dayanır. Bireyler geliştikçe, ahlakî sorgulamanın düşük aşamalarından yüksek aşamalarına ilerlemeleri beklenmelidir. Daha yüksek seviyedeki bireyler daha iç disiplinlidir ve daha az dış kontrole gereksinim duymaktadır (Van Cleaf, 1991: 288,289). Kohlberg'in kullandığı ahlakî ikilemlerden bir örnek ve ahlakî gelişim düzeylerine uygun olarak olası yanıtlar aşağıda yer almaktadır:

Örnek Durum: Alex'in İkilemi

Joe'nun babası, Joe 50 dolar kazandığı takdirde onu kampa götüreceğine söz vermiştir. Ancak daha sonra fikrini değiştirmiş, Joe'dan kazandığı parayı kendisine vermesini istemiştir. Joe da yalan söyleyerek 10 dolar kazandığını söylemiş; 40 doları kampta kullanmak üzere kendisine ayırmıştır. Joe, kampa gitmeden önce, küçük kardeşi Alex'e babasına yalan söylediğini ve kazandığı para miktarını söylemiştir. Alex bu durumu babasına söylemeli midir? (Kohlberg, 1963; Akt. Senemoğlu, 2011: 64). Aşağıda yer alan örnek, bireyin vereceği kararı ahlakî gelişim evrelerine göre özetlemektedir (Ay, 2015: 243-244).

I. Evre Ceza ve İtaat

Alex kardeşinin yalan söylediğini babasına söylemelidir. Çünkü söylemezse kendi başı derde girer.

II. Evre Araçsal Amaç

Alex kardeşinin yalan söylediğini babasına söylememelidir. Çünkü kardeşi de ona aynı şeyi yapardı.

III. Evre Kişilerarası Uyum

Eğer Alex kardeşinin yalan söylediğini söylerse, aile içinde adı ispiyoncuya çıkar. Bu nedenle kardeşinin yalan söylediğini söylememelidir.

IV. Evre Toplumsal Sisteme Uyum

Kardeşlik önemlidir fakat yalan söyleyerek haksız kazanç elde etmekte yasak olan bir davranıştır. Bu nedenle Alex kardeşinin ismini söylemelidir.

V. Evre Toplumsal Anlaşma ve Bireysel Haklar

Yalan söyleyerek haksız kazanç elde etmeyi yasaların suç saymasının yanı sıra yapılan bu davranış yanlıştır. Herkesin böyle yapması toplum düzenini bozar. Alex'e babası sormasa bile kendisi gidip bu durumu babasına anlatmalıdır.

VI. Evre Kendisinin Seçtiği Evrensel Prensipler

Yalan söyleyerek haksız kazanç elde etmek bir hakkın gasp edilmesidir ve hak evrensel bir ilkedir. Bu nedenle Alex, kardeşi ile arasının açılacağını düşünse bile bu durumda kardeşinin yalan söylediğini babasına söylemelidir.

Kohlberg yaklaşımının en önemli yönleri; ahlak ikilemi ve sınıf tartışmalarıdır. Öğretmenin rolü, her bir öğrencinin ahlak ikilemi içerisindeki ahlak sorununa karşı koymasını sağlamak ve her bir öğrenciye, diğer öğrencilerin soruna bakış açılarını öğrenme fırsatı vermektir. Ahlak ikilemi tartışması yaklaşımına eleştiriler; ahlak göreceliği sorunları ve ahlak gelişimindeki ilerleme ile davranış değişimi arasındaki bağlantı etrafında toplanmıştır (Leming, 1996).

2.4. Değerler Eğitiminde Okul ve Öğretmenin Önemi

Okul, değerler üzerine inşa edilmiş bir yaşama ve öğrenme alanıdır (Turan ve Aktan, 2008: 230). Değer öğretimi okullarda belirli bir program ve plan dâhilinde yapılmaktadır. Değerlerle ilgili amaçlara ulaşmak için belli bir yolun izlenmesi gerekmektedir ve değerlerin öğrencilere aktarılmasında bir yol takip edilmediği sürece başarıya ulaşmak zordur (Er, 2013: 15).

Okullar, öğrencilerin doğru davranmayı bir hayat tarzı haline getirmelerine yardımcı olmak için onları gerekli değer ve becerilerle donatmayı da amaç edinmelidir, öğrencilere çağın getirdiği olumsuz durumlar karşısında iyi tercihler yapabilmek için stratejiler sunabilmelidirler (Uslu, 2015: 54). Eğitimin değerlerden arınarak, sadece öğrencilere bilgi depolamaya çalışması, ideal tipte vatandaşların ortaya çıkması açısından da sorunlar yaşanmasına sebep olacaktır.

Çünkü insan bir makine değildir, insanın duyguları, hisleri ve değerleri bulunmaktadır (Tonga ve Uslu, 2015: 92).

Okulların sosyal, duygusal ve akademik mükemmelliği şu beş temel özelliği göstermesine bağlıdır (Elias, Parker, Kash, 2008: 253):

- Okul ortamı, okula katılımı sağlamak için bünyesinde saygı, sorumluluk, adalet ve dürüstlük gibi karakter unsurlarını veya değerlerini bulundurmalıdır.
- Katılımcı yeterliği için eğitim-öğretim ve uygulamalarda gerekli beceriler tespit edilmelidir.
- Öğrenci sağlığının iyileştirilmesi ve bu yöndeki sorunların önlenmesi amacıyla gelişimsel uygun öğretim yaklaşımları hazırlanmalıdır.
- Öğrencilerin başa çıkma becerilerini geliştiren ve onlara sosyal destek sağlayan ayrıca değişimleri, krizleri ve çatışmaları ele alan hizmet ve sistemler yer almalıdır.
- Öğrencilerin olumlu karakter gelişimine yardımcı olacak hizmetler yaygınlaştırılmalıdır.

Örgün eğitim kuramlarında verilen değer eğitimi, doğrudan veya dolaylı olarak öğrencilerin değerlere bakış açısını ve değerler bilgisini geliştiren, öğrencilere birey ve toplumun üyesi olarak belli değerler doğrultusunda davranmalarını sağlamak için gerekli becerileri kazandıran okul temelli bir faaliyettir (Tonga ve Uslu, 2015: 93).

Örgün eğitim kuramlarından biri olan üniversiteler de değere dayalı örgütler oldukları için üniversite kültüründe değerler ön plândadır. Üniversitelerin örgüt kültüründe olması gereken değerler şunlardır:

- Bilimsel (akademik) değerler (bilimsellik, bilgiye değer verme, bilgi üretimi için fedakârlık): Üniversiteler bilim yuvası olarak görülürler. Ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek, toplum sorunlarını çözümleyebilmek ve bilime katkı sağlamak için araştırma yoluyla bilgi üretirler. Bu işlevleri yerine getiren üniversitelerin örgüt kültüründe bilimsellik, bilgiye değer verme, bilgi üretimi için fedakârlık gibi bilimsel (akademik) değerler yer alır.

- İnsani değerler (hizmet sunulan kişilerin değerli oluşu, öğrencinin kişiliğine saygı): Ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü yetiştirilir, topluma yönelik hizmetler sunulurken hizmet sunulan kişilerin değerli görülmesi, nitelikli insan gücü olarak yetiştirilen öğrencinin kişiliğine saygı gibi insanî değerlere önem verilmelidir.

- Etik değerler (dürüstlük, doğruluk, güven): Eğitim-ğretim, araştırma ve topluma hizmet görevlerini üstlenen üniversitelerden doğruluk, dürüstlük, güven gibi etik değerlere sahip olması beklenir (Erdem, 2003: 59).

Öğretmenler konumlarından dolayı, ğrencilerinin değer eğitimleri ile ilgili olumlu kararlar verebilmeleri için onlara yardım etmede elverişli bir duruma sahiptirler. Ancak ğretmenin, kendisinde ğretim faaliyetlerinde uygulanması istenilen değerler yoksa ya da bu değerlerin öğrencilere nasıl kazandırılacağını bilmiyorsa; ğretmen değerler eğitimi alanında, öğrencilere iyi bir model değil, tam aksine öğrencilerde bulunan mevcut değerlerin bile körelmesine ve hatta ortadan kalkmasına sebep olabilecek kötü bir model olabilir (Yazıcı, 2006: 508). Bu bağlamda geleceğin öğretmenleri olarak ğretmen adaylarının nasıl bir kültürlenme ve sosyalleşme içerisinde olduğunun, yani değerler sisteminin nasıl olduğunun, bilinmesi önemlidir (Koruklu ve Aktamış, 2012: 1293).

Öğretmenler sürekli olarak ğrenci değer sistemleriyle ilgilenirler. Öğrencilerin diğer öğrencilerle olan ilişkilerinde adil ve sıcak olmalarını, dürüst, alışkan, sadık vs. olmalarını, okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini, ellerinden gelenin en iyisini yapmalarını, kendileri için belirli hedeflere sahip olmalarını isterler. Öğretmenler ocuğun tüm özellikleriyle ya da karakteriyle ilgilenirken değerlerin uygun bir şekilde ğretimi ve uygun olmayan bir şekilde ğretimi arasında ince bir denge olması nedeniyle sınırlandırılırlar (Turner, 2004: 171). Bu bağlamda öğretmenler için şu dört nokta önemlidir.

- Çocukların kabullenilme ve sevilme hissine ihtiyaçları vardır. Sevgi ve kabul mevcutsa, çocuklar değerlerinizi benimsemeye daha yatkın olacaklardır. Bu nedenle öğretmenler öğrencileri duygusal olarak destekleyici, sıcak bir ortam oluşturmalıdır.
- Öğretmenler ğrencileri için yüksek beklentiler oluşturmalı ve beklentilerini sürdürmelidir. Bu beklentiler öğrencilerin bilişsel, akademik ve duygusal yönlerine uyum göstermelidir.
- Öğrencilere beklentiler ve yaptırımların nedenlerini duyma imkanı verilmelidir. Nedenler ğrencilerin bireyin davranışı ve diğerleri üstündeki etkisi arasındaki ilişkiyi anlamalarına yardımcı olur. Bu ilişki ahlaki muhakemenin yüksek seviyelerine ulaşmak için önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi, çocukların insan davranışının etkilerini düşünmelerine yardımcı olacak birçok fırsatı içerisinde barındırmalıdır.

- Öğretmenlerin bir takım uygun sınıf kuralları da koymas1 gerekmektedir. Öğretmenlerin kendi performanslarını ölçüp değerlendirebilecekleri standartlara ihtiyaçları vardır (Van Cleaf, 1991: 295).

Değerler öğretimi aşamasında, aşağıda verilen tavsiyelerin dikkate alınması öğretmenlerden kaynaklanabilecek olumsuz etkilerin en aza indirilmesini sağlayabilir:

- Öğrencinin bilgisi, davranışı ve hisleri üzerine odaklanarak eğitim faaliyetlerini yürütmek,
- Şeref, onur, erdem ile ilgili örnekler kullanarak içerik seçimi ve değerlerin yansıtılmasını cesaretlendirmek,
- Alıntılar, sözler kullanmak,
- Öğrenciler için açık iletişim, tutarlılık, içtenlik ve yüksek beklentiler sağlamak,
- Öğrencileri toplumsal hizmetlerde bulunmaya teşvik etmek,
- Öğrencilerin heterojen gruplarda müşterek bir şekilde işbirliği yapmalarını sağlamak,
- Etik, ahlâkî olmayan ve saygısız davranışları düzeltmek,
- Öğrencileri uğraştıracak özen gerektirecek işlerde ve erdemli davranışlar sergilediklerinde övgü veya takdir yoluyla onları desteklemek,
- Pozitif kişisel örneklerle iyi bir model olmak,
- Öğretmek, vaaz vermemek (Titus, 1994: 15'den akt. Yazıcı, 2006: 508-509).

2.5. Sosyal Bilgilerde Değerler Eğitimi

Sosyal Bilgiler, “bireylerin kendini, fiziksel ve sosyal çevresini anlaması, onlara karşı olumlu tutum ve değerler geliştirmesi, anlayışı ve sahip olduğu tutum ve değerler doğrultusunda eylemlerde bulunabilmesi için, zihinsel, duyuşsal ve devinimsel olarak olgunlaşmasına yardımcı olan” bir eğitimidir (Doğanay, 2009: 226). Başka bir ifadeyle “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır” (Erden, 1996: 8). Sosyal Bilgiler öğretiminin amacı “Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan, birbirlerine Atatürk milliyetçiliği ile bağılı, cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkan; geleneksel değerlerimizin olumlu yanlarını muhafaza eden, bununla birlikte çağdaş ve evrensel değerleri kabul etmeye hazır yeni nesiller yetiştirmektir” (Safran, 2008: 15). Türkiye’deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu ise şu şekilde ortaya konulmuştur (MEB, 2006: 25):

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.”

Bu kapsamda Sosyal Bilgiler Programında öğrenme alanlarına ve ünitelere göre yer alan değerler şunlardır (MEB, 2005: 87, MEB, 2006: 54):

Tablo 2

4. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler

4. SINIF	
ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
BİREY VE TOPLUM	Duygu ve düşüncelere saygı, Hoşgörü
KÜLTÜR VE MİRAS	Türk büyüklerine saygı, Aile birliğine önem verme, Vatanserverlik
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	Doğa sevgisi
ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	Temizlik ve Sağlıklı olmaya önem verme
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	Bilimsellik
GRUPLAR, KURUMLAR VE SOSYAL ÖRGÜTLER	Yardımserverlik
GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM	Bağımsızlık
KÜRESEL BAĞLANTILAR	Misafirsperverlik

Tablo 3

5. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler

5. SINIF	
ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
BİREY VE TOPLUM	Sorumluluk
KÜLTÜR VE MİRAS	Estetik
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	Doğal çevreye duyarlılık
ÜRETİM, TÜKETİM VE DAĞITIM	Çalışkanlık
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	Akademik dürüstlük
GRUPLAR, KURUMLAR VE SOSYAL ÖRGÜTLER	Dayanışma
GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM	Adil Olma, Bayrağa ve İstiklâl Marşı'na saygı
KÜRESEL BAĞLANTILAR	Tarihsel mirasa duyarlılık

Tablo 4

6. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler

6. SINIF	
ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM	Bilimsellik
2. YERYÜZÜNDE YAŞAM	Doğal çevreye duyarlılık
3. İPEK YOLU'NDA TÜRKLER	Kültürel mirasa duyarlılık
4. ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI	Sorumluluk
5. ÜLKEMİZ VE DÜNYA	Yardıms severlik
6. DEMOKRASİNİN SERÜVENİ	Hak ve özgürlüklere saygı
7. ELEKTRONİK YÜZYIL	Çalışkanlık

Tablo 5

7. Sınıf Doğrudan Verilecek Değerler

7. SINIF	
ÜNİTELER	DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER
1. İLETİŞİM VE İNSAN İLİŞKİLERİ	Farklılıklara saygı
2. ÜLKEMİZDE NÜFUS	Vatanserverlik
3. TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK	Estetik
4. EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT	Dürüstlük
5. ZAMAN İÇİNDE BİLİM	Bilimsellik
6. YAŞAYAN DEMOKRASİ	Adil olma
7. ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	Barış

2.6. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler üzerinde yapılan araştırmaları etkili şekilde devam ettirebilmek için birçok sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan en çok bilinen ve kabul edilenler; Nelson, Rokeach, Spranger ve Schwartz'a ait olanlardır (Yazıcı, 2006: 501).

Nelson'a göre değerler; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler olarak üçe ayrılır.

Tablo 6

Nelson'a Göre Değerlerin Sınıflandırılması

Bireysel Değerler	Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde. hobbilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle ilişkilidir.
Grup Değerleri	Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir.
Sosyal Değerler	Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar. Sosyal değerlerin tanımlanmasında sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır.

(Yazıcı, 2006: 501-502).

Rokeach'a göre değerler: Tablo 7'de verildiği gibi; Temel değerler (Terminal) ve Araç değerler (Instrumental) olmak üzere iki gruba ayrılır.

Tablo 7

Rokeach'a Göre Değerlerlerin Sınıflandırılması

Temel Değerler	Arzu edilen nihai değerleri içerir.	Başarı, özgürce seçim, eşitlik, erdem, vb.
Araç Değerler	Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade eder.	Cesaret, sorumluluk, gerçeklik, tutku vb.

(Yazıcı, 2006: 502).

Spranger, değerleri altı temel gruba ayırmıştır. Bunlar: estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değer gruplarıdır. Bu değer grupları daha sonraki yıllarda Alport ve arkadaşları tarafından bir ölçeğe dönüştürülmüştür.

Tablo 8

Spranger'a Göre Değerlerlerin Sınıflandırılması

Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevmeye, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir. Bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğruna dünyevi fazları feda eder.

(Yazıcı, 2006: 502).

Schwartz ise değerleri; bireysel ve kültürel olmak üzere, iki düzeyde incelemiştir. Bireysel düzeydeki incelemelerde değerler, kişilerin yaşamlarını yönlendirmedeki önemlerine göre ele alınırlar. Değerlerin kültürel düzeyde incelenmesindeki amaç ise, toplumun genelinde paylaşılan ve toplumsal normlara dayanan soyut fikirlere ilişkin bilgi üretmektir. Kültürel düzeydeki inceleme birimi kültürel grubun (ulus, etnik grup) kendisidir. Bu iki düzey arasındaki ayırımın nedeni ise, bireysel düzeyde kişiyi yönlendiren değerler arasındaki güdüsel ilişkilerin kültürel düzeyde aynı özellikleri sergilememesi olasılığının bulunmasıdır (Yazıcı, 2006: 502-503). Schwartz (1992) tarafından gerçekleştirilen değer sınıflandırmasının alt boyutlarını; güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrensellik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik oluşturmaktadır.

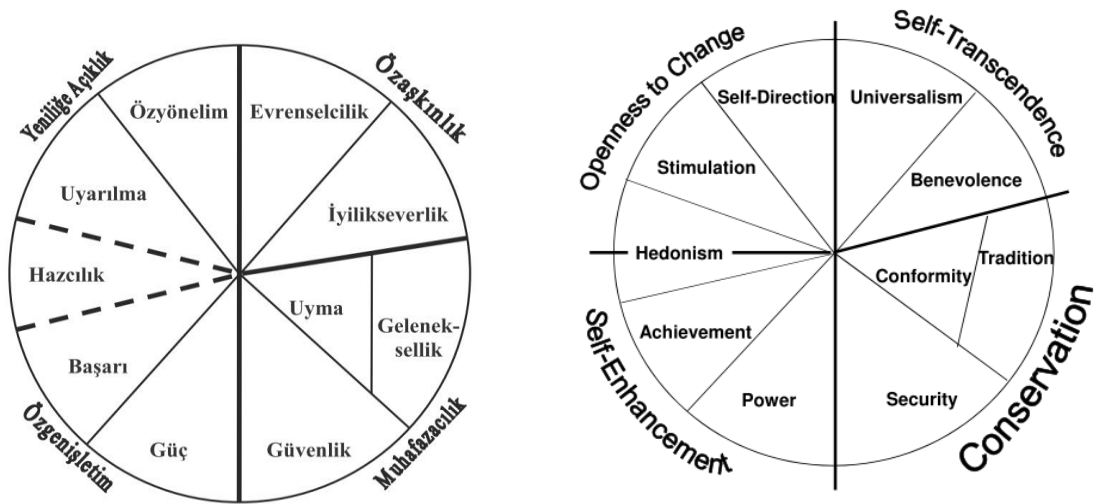
Tablo 9

Schwartz'ın Değer Modelindeki Değer Tipleri ve Tanımları

Değer Tipi	Tanımı/Kapsamı
Güç	Sosyal statü, insanlar ve kaynaklar üzerinde baskınlık kurma (Sosyal güç, Otorite, Zenginlik) [Kamu imajının korunması, Sosyal takdir/tanınma]
Başarı	Sosyal standartlarca belirlenen kişisel başarı yönelimi (Başarılı, Yetenekli, Hırslı, Etkili) [Akıllı, Öz Saygı]
Hazcılık	Bedensel haz ve duyumsal doyum arayışı (Haz/Keyif/Zevk, Hayattan zevk alma)
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı, meydan okuma (Cesur, Farklı yaşam, Heyecanlı bir yaşam)
Özyönelim	Bağımsız düşünme, eylem-seçme, yaratma, keşfetme eğilimi (Yaratıcılık, Özgürlük, Bağımsız, Meraklı, Kendi Hedeflerini Seçme) [Öz saygı]
Evrenselcilik	Bütün insanların ve doğanın refahı için anlama, takdir etme, hoşgörü ve koruma (Açık fikirlilik, Bilgelik, Sosyal Adalet, Eşitlik, Barış için bir dünya, Güzellik dünyası, Doğa ile birlik, Çevreyi koruma)
İyilikseverlik	Bireyin yakın olduğu kişilerin refahının/esenliğinin korunması ve güçlendirmesi (Yararlı, Dürüst, Bağışlayıcı, Sadık, Sorumlu) [Gerçek dostluk, Olgun aşk]
Geleneksellik	Geleneksel kültüre ve dini uygulamalara ve anlayışlara saygı, bağlılık ve kabul (Mütevazı, Hayatta payına düşen kabul etme, Dindar, Geleneklere saygılı, İlmli)
Uyma	Başkalarını üzecek/zarar verebilecek veya toplumsal beklentilere aykırı eylem, dürtüler ve davranışların kısıtlanması (Nezaket, İtaatkar, Öz-Disiplin, Ebeveynleri ve yaşlıları onurlandırmak)
Güvenlik	Benlik, toplum ve ilişkiler için güvenlik ve istikrar arayışı (Aile Güvenliği, Milli Güvenlik, Sosyal Düzen, Temizlik, Refah iyileşmesi)

(Schwartz, 1996: 122-123)

Tablo 9 'da görüldüğü üzere Schwartz (1992) altmış beşten fazla kültürde geçerli, dairesel şekilde sıralanan “güç”, “başarı”, hazcılık”, “uyarılım”, “özyönelim”, “evrensellik”, “iyilikseverlik”, geleneksellik”, “uyma” ve “güvenlik” olmak üzere 10 temel değer olduğuna işaret etmiştir.

Şekil 1 Schwartz'ın Dairesel Değer Modeli (Schwartz, 2012: 9)

Güç sosyal statü ve saygınlık elde edip, insanların ve kaynakların üzerinde kontrol ve baskınlık kurmayı; başarı sosyal standartlara göre kişisel yeterlilik göstermeyi; hazcılık zevk ve duyumsal doyum sağlamayı; uyarılım heyecan, yenilik arayışını; özyönelim seçim yaparken, araştırırken, yaratırken bağımsız düşünmeyi ve hareket etmeyi; iyilikseverlik bireyin hayatındaki kişilerin iyiliğini gözetmesini; geleneksellik geleneksel kültür ve dinin sunduğu alışkanlık ve fikirlere saygı ve bağlılığı, uyma toplumun sosyal beklentilerine ve kurallarına zarar verecek hareket ve eğilimleri kısıtlamayı; evrensellik bütün insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek için anlayışlı, toleranslı, korumacı olmayı; güvenlik ise toplum, ilişkiler ve bireyin kendisinin güvenli, dengeli ve istikrarlı olmasını ifade eder. Birbiriyle uyum içinde olan değerler, dairenin üstünde birbirine yakın sıralanmıştır. Birbiriyle uyumsuz olan değerler ise merkezden zıt uçlarda yer alırlar.

Bu temel değerler, dairesel sıralamada dört ana kategoriye oluşturur. Güç ve başarı, 'Kendini Geliştirme'; uyarılım ve özyönetim, 'Yeniliğe Açıklık', evrensellik ve iyilikseverlik, 'Kendini Aşma; güvenlik, uyma ve geleneksellik ise 'Muhafazakârlık' kategorisini oluşturur. Hazcılık hem Kendini Geliştirme hem de Yeniliğe Açıklık kategorilerine girmektedir. Kendini Geliştirme, kendini aşma boyutuyla çelişki içindedir çünkü kendini geliştirme bireyin kendi hedeflerini izlemesi üzerine odaklanır. Kendini Aşma ise toplumun bütününün yararını gözetmekle ilgilidir. Bağımsız hareket etme, düşünme, hissetme ve yeni deneyimlere açık olmakla ilgili olan Yeniliğe Açıklık boyutu ise kendini denetleme, değişime dirençli olmakla ilgili olan Muhafazakârlık boyutuyla çelişki halinde bulunmaktadır (Schwartz, 1992).

2.7. İlgili Araştırmalar

Firat (2007) tarafından yazılmış olan "Okul Kültürü ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri" isimli doktora tezinde ilköğretim okulu müdür ve öğretmenlerinin değer sistemleri ile okul kültürüne ilişkin algıları arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2004-2005 öğretim yılında, İzmir kent merkezindeki 50 ilköğretim okulunda görev yapan 50 okul müdürü, 902 öğretmen olmak üzere toplam 952 kişi oluşturmaktadır. Veri toplama araç olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Okul Kültürü Ölçeği" ile "Portre Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada 9 alt problem yanıtlanmaya çalışılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Çözümlemesi (F), LSD Önemlilik Testi, Mann-Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı (r) kullanılmıştır. İlgili araştırmanın

bulguları şu şekilde özetlenebilir: Okul müdürlerinin okul kültürüne ilişkin algıları, öğretmenlerinkinden yüksek düzeydedir. Okul müdürlerinin okul kültürüne ilişkin algılan, yalnızca okul türü bakımından önemli farklılık göstermektedir. Okulu müdürlerinin okul kültürünün hem geneline hem de alt boyutlarına ilişkin algıları; cinsiyet, yaş, branş, öğretmenlik kıdemi, müdürlük kıdemi, öğrenim düzeyi ve okulun yaşı değişkenleri açısından önemli farklılık göstermemektedir. Okul müdürlerinin okuldaki görev süresi, sendika üyelik durumu, okulun çevresinin sosyo-ekonomik düzeyi ve okul büyüklüğü değişkenleri ise ölçek genelinde etkili olmayıp belli boyutlarda önemli farklılığa yol açmıştır. Öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları; okuldaki görev süresi, öğretmenlik kıdemi, herhangi bir sendikaya üyelik durumu, okul türü, okulun çevresinin sosyo-ekonomik düzeyi ve okul büyüklüğü değişkenleri bakımından önemli farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin okul kültürünün geneline ilişkin algıları yalnızca branş açısından farklılaşmamış; cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi ve okulun yaşı değişkenleri ise ölçek genelinde etkili olmayıp belli boyutlarda önemli farklılık yaratmıştır. Okulu müdürleri ile öğretmenlerin "Hazcılık", "Özyönelim", "Güvenlik" ve "İyilikseverlik" değer boyutlarına farklı önem yükledikleri; diğer değer boyutlarını benzer düzeyde önemsedikleri anlaşılmaktadır. Okul müdürlerinin değer sistemleri yalnızca okuldaki görev süresi, öğretmenlik kıdemi ve herhangi bir sendikaya üyelik durumu değişkenleri açısından önemli farklılık göstermektedir. Okul yaşı dışındaki tüm değişkenlerin öğretmenlerin değer sistemlerinde önemli farklılaşmaya yol açtığı görülmektedir. Hem okul müdürlerinin hem de öğretmenlerin okul kültürüne ilişkin algıları ile değer sistemlerine ilişkin algıları arasında önemli ilişki vardır.

Doğan (2011) "İlköğretim Okullarındaki Örgüt İkliminin Yönetici ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri Bakımından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarının örgüt ikliminin yönetici ve öğretmenlerin değer sistemleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni 2010-2011 öğretim yılında. Konya İli Meram ilçe milli eğitim müdürlüğüne bağlı 74 ilköğretim okulunda görev yapan 172 ilköğretim okulu yöneticisi (okul müdürü ve müdür yardımcısı) ile 2171 öğretmenden oluşmaktadır, Örneklemde ise 136 yönetici. 333 öğretmen vardır. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Örgüt İklimi Betimleme Ölçeği" ile "Portre Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri okul iklimine ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İlköğretim okulu yöneticilerinin okul iklimine ilişkin algıları ile yaşları, branşları, kıdemleri ve medeni durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algıları ile cinsiyet, yaş ve branşları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yöneticilerin değer sistemlerine ilişkin algıları ile yaşlan arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur, öğretmenlerin değer sistemlerine ilişkin algılan ile cinsiyet, yaş, branş ve medeni durum değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Hem okul yöneticilerinin hem de öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılan ile değer sistemlerine ilişkin algılan arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Altunay ve Yalçınkaya (2011) “Öğretmen Adaylarının Bilgi Toplumunda Değerlere İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmada öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerini saptamak ve bu görüşlerin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, seçkisiz yöntemle seçilen 514 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının geleneksel, evrensel ve hedonistik değer alanlarına ilişkin görüşleri cinsiyet, yaş, mezun oldukları okul türü, katıldıktan sosyal etkinlik sayısı, anne/baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer değişkenlerine göre incelenmiştir. Verilerin analizinde, yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının geleneksel, evrensel ve hedonistik değer alanlarına yüksek düzeyde önem verdikleri görülmüştür. Değer alanlarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri çok önemli düzeyindedir. Bunun yanında öğretmen adaylarının cinsiyet, yaş, mezun oldukları lise türü ve katıldıkları sosyal etkinlik sayısına göre değer alanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Yapıcı, Kutlu ve Bilican (2012) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmen Adaylarının Değer Yönelimleri” adlı araştırmada Türkiye’deki öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin değer yargılarındaki değişimler incelenmiştir. Bu araştırma genel tarama modelinde, betimsel türde bir araştırmadır. Uygulama kesit alma yaklaşımıyla yapılmıştır. Örneklem Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimlerine devam eden 1 ve 4. Sınıf öğrencileri arasından seçilmiştir. Toplam örneklem sayısı 708’dir. Ölçme aracı olarak Schwartz Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Fen ve Teknoloji Öğretmenliği güç, başarı, uyarılım, İngilizce Öğretmenliği hazcılık; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği evrensellik, geleneksellik ve iyilikseverliğe en çok değer veren bölümler olmuştur. Zaman içindeki değişimler incelendiğinde, Felsefe Grubu Öğretmenliğinde başarı, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik, Resim-İş Öğretmenliğinde ise dindarlığa verilen değer azalmıştır. İngilizce Öğretmenliğinde başarı, iyilikseverlik, uyma, güvenlik ve dindarlığa verilen önem azalırken, hazcılığa verilen önem artmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi’nde özyönelim,

iyilikseverlik ve uyma değerlerine; Sınıf Öğretmenliğinde evrenselliğe; Bilgisayar Öğretmenliğinde özyönetime verilen değer artmıştır. Başka bir ifadeyle, bireysel ve toplumsal değerler bazı bölümlerde artmış, bazı bölümlerde ise anlamlı şekilde azalmıştır.

Şahin Fırat ve Açıköz (2012) tarafından yapılan “Bazı Değişkenler Açısından Öğretmenlerin Değer Sistemleri” adlı araştırmada çeşitli özellikleri açısından ilköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Tabakalı rastgele örnekleme yönteminin kullanıldığı çalışmada örneklem İzmir kent merkezine bağlı 9 ilçede yer alan 50 ilköğretim okulunda (44 resmi, 6 özel) çalışan 902 öğretmenden oluşmuştur. Veriler "Portre Değerler Ölçeği" (PDÖ) ile toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, tek yönlü varyans Çözümlemesi (F) ve LSD önemlilik testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: öğretmenlerin cinsiyeti "Başarı", "Hazcılık", "Evrensellik". "Geleneksellik" ve "Güvenlik" değer boyutlarında önemli farklılık yaratmaktadır. "Başarı", "Uyarılım" ve "Uyma" değer boyutlarında öğretmenlerin yaş değişkeni önemli bir belirleyicidir. Öğretmenlerin branşı "Hazcılık" ve "Geleneksellik" değerlerinde önemli farklılaşmaya yol açmaktadır. Özel ve resmî okullardaki öğretmenler "Uyardım", "İyilikseverlik" ve "Uyma" değer tiplerine farklı önem yüklemekte oldukları saptanmıştır

Yıldız ve Dilmaç (2012) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değerler İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerini İncelenmesi” adlı araştırmada öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada genel tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemi, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 1245 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Schwartz Değerler Listesi ve Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sırasıyla güç alt boyutu ile öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik puanları arasında bir ilişki olduğu, bu ilişkilerden duygusal dengesizlik ile güç arasındaki ilişkinin pozitif yönde diğer ilişkilerin ise negatif yönde olduğu tespit edilmiştir. Duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile başarı, hazcılık, uyarılma ve geleneksellik alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Duygusal dengesizlik kişilik özelliğiyle güç değeri arasında olumlu ilişkiler, öz denetim, evrensellik, yardımseverlik, uyum ve güvenlik değerleri ile olumsuz yönde ilişkiler gözlemlenmiştir.

Sarıcı Bulut (2012) “Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri” adlı araştırmada Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin değer yönelimlerinin ortaya konulması ve

farklı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 326 kız, 106 erkek toplam 432 öğretmen adayı katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı tarafından geliştirilen Schwartz Değerler Listesi, kişisel bilgi ve değer ifade formları kullanılmıştır. Tarama modelinin esas alındığı bu araştırmada nitel ve nicel veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin cinsiyete göre değer eğilimlerinin, iyilikseverlik, uyarılım, uyma ve güvenlik alt ölçeklerinde farklılaştığı, erkek öğrencilerin uyarılım eğilimlerinin kız öğrencilerin uyarılım eğilimlerinden daha yüksek olduğu, kız öğrencilerin iyilikseverlik, uyma ve güvenlik eğilimlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ve değer eğilimleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, güç, hazcılık ve uyarılım alt ölçeklerinden elde edilen puanların, sosyoekonomik düzeylerine göre değer eğilimleri incelendiğinde, evrenselcilik ve geleneksellik alt ölçeklerinden elde edilen puanların, mezun oldukları ortaöğretim kurumunun türüne göre değer eğilimleri incelendiğinde, evrenselcilik, uyma, güvenlik alt ölçeklerinden elde edilen puanların farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin önemli gördükleri değerleri tespit etmek için onlara açık uçlu sorular sorulmuş ve cevapları düzenlenmiştir.

Telef, Uzman ve Ergün (2013) “Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş ve Değerler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmada öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluşları ile değerleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma betimsel yöntemle dayanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi’nde farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan 260 öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcıların %72’si kız (n=188), %28’i erkek (n=72) öğrencidir. Araştırma verileri Psikolojik İyi Oluş ölçeği, Portre Değerler ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi ve pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 16.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, psikolojik iyi oluş ile başarı, hazcılık, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Psikolojik iyi oluş ile güç, uyarılım ve geleneksellik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik, psikolojik iyi oluşun %20’sini açıklamaktadır. Hazcılık ve evrenselcilik değerleri psikolojik iyi oluşu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Değerler boyut olarak ele alındığında yeniliğe açıldık, özgenişletim, özaşkınlık ve muhafazacılık boyutları psikolojik iyi oluşun

%16'sını açıklamaktadır, özaşkınlık boyutunun psikolojik iyi oluşun anlamlı düzeyde yordayıcısı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırmada öğretmen adaylarının sahip oldukları bazı değerlerin psikolojik iyi oluşlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Er (2013) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değer Algıları İle Benlik Saygıları Arasındaki İlişki” adlı yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 2012-2013 eğitim öğretim yılında Ankara ve Aksaray devlet üniversitesinde eğitim gören 300 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Portre Değerler Ölçeği” ve “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi, mezun oldukları okul ve gelir düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ve yaşadığı yerin niteliğine göre ise anlamlı farklılık bulunamamıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının benlik saygılarına ilişkin algıları ile yaşları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, mezun oldukları okul, toplam gelir düzeyi ve yaşadığı yerin niteliğine göre ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Sarıcı Bulut (2013) “Gazi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü ve Diğer Bölüm Öğrencilerinin Değer Eğilimlerinin Karşılaştırılması” adlı çalışmada, Gazi Eğitim Fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinin değer yönelimlerinin ortaya konulması, farklı değişkenler açısından incelenmesi ve Eğitim Fakültesindeki diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin değer yönelimleriyle karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmaya rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünde farklı sınıflarda öğrenim görmekte olan 167, diğer bölümlerde (okul öncesi öğretmenliği, zihin engelliler öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, tarih öğretmenliği) öğrenim görmekte olan 290 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı tarafından uyarlanan Schwartz Değerler Listesi, araştırmacı tarafından hazırlanan cinsiyetlerini, bölümlerini, sınıflarını, anne ve babalarının eğitim durumlarını yazdıkları ve hayatlarına yön veren beş tane değer ifadesinin açık uçlu olarak sorulduğu bir anket formu kullanılmıştır. Tarama modelinin esas alındığı bu çalışmada nitel ve nicel veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin uyarılımlı eğilimlerinin 4. sınıf öğrencilerin uyarılımlı eğilimlerinden daha düşük olduğu, PDR öğrencisi olmayanların güç, başarı, uyarılımlı, özyönelim ve evrenselcilik eğilimleri PDR öğrencilerinin aynı eğilimlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca

çalışmada öğrencilerin önemli gördükleri değerleri tespit etmek için onlara açık uçlu sorular sorulmuş ve cevapları analiz edilmiştir.

Özkan ve Soylu (2014) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Benimsedikleri Temel İnsani Değerler (Niğde İl Örneği)” isimli çalışmada Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerlerin incelenmesini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda; öğrencilerin benimsedikleri temel insani değerler cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Öğrencilerin benimsedikleri temel insani değerler öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf derecesine göre farklılaşmakta mıdır? Öğrencilerin benimsedikleri temel insani değerler öğrencilerin öğrenim türlerine göre farklılaşmakta mıdır? Öğrencilerin benimsedikleri temel insani değerler ölçeğinin alt boyutlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir? Sorularına cevap aranmıştır. Araştırma tarama modeli niteliğinde olup betimsel bir çalışmadır. Literatür taraması ve anket teknikleri kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programında okuyan öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerler belirlenmiştir. Değerlerin belirlenmesinde Schwartz (2006) tarafından geliştirilen Temel İnsani Değerler Ölçeği kullanılmıştır. Anket 128 erkek ve 360 kız olmak üzere toplam 488 öğrenciye uygulanmıştır. 1. Sınıftan 191, 2. Sınıftan 172, 3. Sınıftan 68 ve 4. Sınıftan 57 öğrenci uygulamaya katılmıştır. Frekans dağılımı, t-testi, ANOVA istatistik teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan çalışmada genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır; öğrencilerin benimsedikleri değerlerde sınıfa, cinsiyete ve öğretim türüne göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ancak öğrencilerin ölçeğin maddelerine verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları incelendiğinde kurallara uyum, yardımseverlik, gelenek, evrensellik, öz benlik, başarı ve güven alt boyutlarında genellikle katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum aralıklarında yığıldığını, güç, haz ve teşvik alt boyutlarında ise belirgin bir yığılmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Tosun (2015) “İlkokul Birinci Sınıfa Devam Eden Çocukların ve Annelerinin Değer Algılarının Karşılaştırmalı İncelenmesi” adlı çalışmada ilköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların değer algılarıyla annelerinin değer algıları ve çocuklarına aktarmak istedikleri değerler arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Araştırma gurubunu İstanbul’un Pendik ilçesinde 6 farklı ilköğretim okulunun birinci sınıflarında eğitim almakta olan 312 çocuk ve anneleri oluşturmuştur. Buna göre, çalışmadaki annelerin değerler algılarını saptamak için Schwartz ve diğerleri (2001) tarafından geliştirilen Portre Değerler Anketi (PDA), çocuklarına aktarmak istedikleri değerleri saptamak için Değer Aktarım Anketi (DAA) uygulanmıştır. Ayrıca çalışmadaki çocukların değer algılarını saptamak için Döring (2008) tarafından

geliştirilen Çocuklar İçin Resim Tabanlı Değerler Ölçeği (ÇRTDÖ) uygulanmıştır. Annelere uygulanan Çocuklar İçin Resim Tabanlı Değerler Ölçeği (ÇRTDÖ), Portre Değer Anketinden (PDA) ve Değer Aktarım Anketinden (DAA) elde edilen veriler 30'un üzerinde ve ilişkisiz olduğu için normal dağılıma uyan ilişkisiz verilere uygulanan analiz yöntemleri kullanılmıştır. Anneler kendi değer algılarında en fazla Evrensellik değerini önemsemiştir. Anneler kendi değer algılarında en az Güç değerini önemsemiştir. Anneler çocuklarına değer aktarma konusunda en fazla İyilikseverlik ve Evrensellik değeri üzerinde durmuşlardır. Çocuklar da değer algıları bakımından ilk sırada Güç ve Geleneksellik değerini belirmişlerdir. Sonuç olarak, annelerin ve çocukların değer algılan arasındaki ilişki incelendiğinde; ilköğretim birinci sınıfta öğrenime devam eden çocukların kendi değer algılarının, annelerinin değer algıları yerine annelerinin aktarmak istedikleri değerler ile oluştuğu saptanmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesi ve bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlandığı için tarama (survey) modelinde yapılandırılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2012: 77).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olup gönüllük esasına göre araştırmaya katılan 292 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin betimsel veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Veriler

Cinsiyet	Sınıf				Toplam
	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
Kadın	39	39	34	37	149
Erkek	38	36	33	36	143
Toplam	77	75	67	73	292

Tablo 10'da görüldüğü gibi çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 77'si 1. Sınıfta, 75'i 2. Sınıfta, 67'si 3. Sınıfta ve 73'ü 4. Sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının cinsiyetlerine bakıldığında 149 kadın, 143 erkek öğretmen adayının yer aldığı görülmektedir.

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veriler çalışma grubunun tümüne eş zamanlı olarak uygulanan araştırmacı tarafından oluşturulan değişkenlerin yer aldığı “Kişisel Bilgi Formu” ve Demirutku ve Sümer (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “Portre Değerler Anketi” ile elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu,

Cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, ailenin aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, yetiştiği yerleşim birimi ve üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer değişkenlerinden oluşmaktadır.

Portre Değerler Anketi

Demirutku ve Sümer (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan “Portre Değerler Anketine ilişkin bilgiler ilgili çalışmada şu şekilde ifade edilmiştir: *Schwartz ve arkadaşlarının 2001 yılında geliştirdiği Portre Değerler Anketi bir üniversite örnekleminde uygulanarak yapı geçerliği ile iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlikleri incelenmiştir. Ayrıca kadın ve erkek katılımcıların değer tipleri ve değer hiyerarşileri de karşılaştırılmıştır. Çalışmanın bulguları PDA'nın yapı geçerliğini genel olarak teyit eder niteliktedir. Kuramsal yapıdan bazı sapmalar da gözlenmiştir. Türk örnekleminde Uyma ve Geleneksellik değer tipi alanları birleşmiş, Güç ve Başarı değer tipi alanları birbirlerinden ayrılmış ve Güç değerleri Hazcılık değerlerine yaklaşmıştır. Güdüselleşen altyapısı benzer olan ve dolayısıyla birbirine yakın değer tipi alanların birleştiği ve bazı değer tipi alanlarının komşu alanlara yaklaşmak suretiyle kuramsal konumundan saptığı önceki çalışmalarda da gözlenmesi olası bir durum olarak tespit edilmiştir. Arkadaşlara bağlılığın önemini ölçen Madde 18, İyilikseverlik yerine Güvenlik değer tipi alanına kaymıştır. Bu durum, iç grubun esenliğini gözetme yönelimi olarak tanımlanabilecek İyilikseverlik değerlerinden arkadaşlara bağlılığa verilen görece önemin Güvenlik yönelimini desteklediği veya kişisel ve/veya toplumsal güvenliğe önem verenlerin arkadaşlıkları güven sağlayan bir araç gibi değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Türk örneklemlerinde SDA kullanılarak yapılan çalışmalarla kıyaslandığında, bu çalışmadaki görgül yapının kuramsal yapı ile daha tutarlı gözlemlendiği söylenebilir. Ayrıca, bu çalışmada 40 madde içinde sadece bir maddenin (% 2.5) kuramsal olarak beklenen değer tipi alanı dışına çıkması ve bu oranın Türk örneklemlerinde PDA kullanılarak yapılan çalışmalardan daha düşük olması, değer tiplerini ayrıştırmada PDA'nın SDA'dan daha hassas olduğunu düşündürmektedir. Güvenirlik analizleri de PDA'nın hem kendi içinde, hem de zaman içinde tutarlı ölçümler yapabildiğine işaret etmektedir. Uyardım, Özyönelim, İyilikseverlik, Geleneksellik ve Güvenlik değerlerini ölçen ölçekler genelde .70'in altında güvenirlik*

katsayıları göstermiştir. Ancak, alt ölçeklerin az sayıda maddeden oluştuğu dikkate alındığında gözlenen Cronbach alfa iç tutarlık katsayılarının kabul edilir düzeyde olduğu söylenebilir. Alt ölçeklerin test-tekrar test güvenilirlikleri de tatminkar düzeydedir. Sonuç olarak, yapılan analizlerde elde edilen bulgular ve Türk örneklemelerinde gözlenen diğer bulgular, PDA'nın geçerliğini ve değer tiplerini ölçen alt ölçeklerin güvenilirliğini destekler niteliktedir. Bu çalışmada ise bir madde dışında bütün maddelerin kuramsal beklentilere uygun değer tipi alanlarında yer alması ve güdüsel altyapısı uyumlu alanların ikisinin birleşmesi, birinin konumunda da kayma gözlenmesi ise önceki çalışmalarda elde edilen sonuçlarla tutarlıdır. Bu sonuçlardan yola çıkılarak, PDA'nın daha önceki değer çalışmalarında kullanılan SDA'dan psikometrik özellikleri açısından daha üstün olduğu, ileride PDA kullanılarak farklı sonuç değişkenleri ve özellikle de değerler ile değerleri ifade eden davranışlar arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik çalışmalar için uygun bir ölçüm aracı olduğu düşünülmektedir. (Demirutku ve Sümer, 2010: 23-24). Sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmada anketin toplamına ilişkin elde edilen Cronbach Alpha değeri .88 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin çözümlenmesine geçilmeden önce anketlere birer sıra numarası verilmiştir. Eksik kodlanan anketler ayıklandıktan sonra toplamda 292 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen verilerin analizi IBM SPSS 24.0 “Statistical Package for the Social Sciences” paket programı vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan bütün analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olarak alınmıştır. Çözümlemeler sonucunda, problem cümlesi için elde edilen bulgular n-1/n formülüne göre, 1.00-1.83 “Bana hiç benzemiyor”, 1.84-2.66 “Bana benzemiyor”, 2.67-3.49 “Bana çok az benziyor”, 3.50-4.32 “Bana az benziyor”, 4.33-5.15 “Bana benziyor”, 5.16-6.00 “Bana çok benziyor” aralıkları temel alınarak hesaplanmıştır.

Araştırma verilerinin normal dağılıma uyup uymadığını anlamak için normal dağılım analizleri yapılmıştır. Bu analiz kapsamında ortalama puan, minimum ve maksimum puan genişliği, çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları hesaplanmıştır. Kolmogorov-Smirnov normalite testi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen önem düzeyinin 0.05'den büyük olması, toplam tutum puanlarının dağılımının normal dağılımdan önemli derecede farklı olmadığını göstermiştir. Verilerin normal dağılıma uyması nedeniyle istatistiksel analizlerde, parametrik testler olan t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla LSD testi uygulanmıştır.

Problem cümlesi betimsel istatistik -aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (S)-kullanılarak yorumlanmıştır. Alt problemler ilişkin verilen analizinde Bağımsız Örneklemeler İçin t-Testi (Independent Samples t-Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Analizler sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması durumunda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri nasıldır?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi” ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 11

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Güç	\bar{x}	S	Düzy
2	Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.	3.02	1.65	Bana çok az benziyor
17	İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir. İnsanların onun söylediklerini yapmalarını ister.	4.29	1.29	Bana az benziyor
39	Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.	4.48	1.47	Bana benziyor
Genel Ortalama		3.93	2.98	Bana az benziyor

Tablo 11’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Güç” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister (2. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır (39. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Güç” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana az benziyor” ($\bar{x}=3.93$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 12

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Başarı	\bar{x}	S	Düzy
4	Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.	4.32	1.44	Bana az benziyor
13	Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır.	5.15	1.07	Bana benziyor
24	Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar kabiliyetli olduğunu göstermek ister.	4.32	1.46	Bana az benziyor
32	Hayatta öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.	4.34	1.39	Bana benziyor
Genel Ortalama		4.53	3.69	Bana benziyor

Tablo 12’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Başarı” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddelerin “Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister (4. Madde)” ve “Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar kabiliyetli olduğunu göstermek ister (24. Madde)” maddeleri olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır (13. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Başarı” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=4.53$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 13

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Hazcılık	\bar{x}	S	Düzy
10	Eğlenmek için her fırsatı kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için önemlidir.	4.45	1.35	Bana benziyor
26	Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini “şımartmaktan” hoşlanır.	4.15	1.61	Bana az benziyor
37	Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir.	5.10	1.14	Bana benziyor
Genel Ortalama		4.63	4.84	Bana benziyor

Tablo 13’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Hazcılık” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini “şımartmaktan”

hoşlanır (26. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir (37. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Hazcılık” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=4.63$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 14

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Uyarılma	\bar{x}	S	Düzyey
6	Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.	4.98	1.08	Bana benziyor
15	Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.	4.10	1.44	Bana az benziyor
30	Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.	5.03	1.19	Bana benziyor
Genel Ortalama		4.70	2.62	Bana benziyor

Tablo 14’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Uyarılma” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar (15. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir (30. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Uyarılma” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=4.70$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 15

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Özyönelim	\bar{x}	S	Düzyey
1	Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü yollarla yapmaktan hoşlanır.	5.18	.98	Bana çok benziyor
11	Yaptığı işler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetlerini seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır.	5.03	1.19	Bana benziyor
22	Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Meraklı olmaktan ve her türlü şeyi anlamaya çalışmaktan hoşlanır.	4.87	1.19	Bana benziyor
34	Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.	5.37	1.04	Bana çok benziyor
Genel Ortalama		5.11	2.91	Bana benziyor

Tablo 15’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Özyönelim” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Meraklı olmaktan ve her türlü şeyi anlamaya çalışmaktan hoşlanır (22. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister (34. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Özyönelim” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=5.11$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 16

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Evrenselcilik	\bar{x}	S	Düzye
3	Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğine inanır.	5.29	1.22	Bana çok benziyor
8	Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.	5.01	1.23	Bana benziyor
19	İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir.	4.45	1.35	Bana benziyor
23	Dünyadaki bütün insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.	5.26	1.06	Bana çok benziyor
29	Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.	5.39	1.03	Bana çok benziyor
40	Doğaya uyum sağlamak ve onun uyumlu bir parçası olmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.	5.26	1.08	Bana çok benziyor
Genel Ortalama		5.26	4.38	Bana çok benziyor

Tablo 16’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Evrenselcilik” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir (19. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir (29. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Evrenselcilik” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana çok benziyor” ($\bar{x}=5.26$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 17

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	İyilikseverlik	\bar{x}	S	Düzyey
12	Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister.	5.29	1.06	Bana çok benziyor
18	Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adamak ister.	5.25	1.01	Bana çok benziyor
27	Başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır.	5.24	1.04	Bana çok benziyor
33	Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.	4.43	1.59	Bana benziyor
Genel Ortalama		5.05	3.31	Bana benziyor

Tablo 17’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “İyilikseverlik” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır (33. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister (12. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “İyilikseverlik” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=5.05$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 18

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Geleneksellik	x	S	Düzyey
9	Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla tatmin olmaları gerektiğine inanır.	4.47	1.56	Bana benziyor
20	Dini inanç onun için önemlidir. Dininin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.	4.97	1.20	Bana benziyor
25	İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir.	4.01	1.54	Bana az benziyor
38	Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır.	5.00	1.37	Bana benziyor
Genel Ortalama		4.61	3.67	Bana benziyor

Tablo 18’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Geleneksellik” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en

düşük olduğu maddenin “İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir (25. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır (38. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Geleneksellik” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=4.61$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 19

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Uyma	\bar{x}	S	Düzyey
7	İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile, kurallara uymaları gerektiğini düşünür.	4.67	1.44	Bana benziyor
16	Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister.	4.63	1.38	Bana benziyor
28	Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkar olmak önemlidir.	5.39	1.05	Bana çok benziyor
36	Başkalarına karşı her zaman kibar olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız veya huzursuz etmemeye çalışır.	5.27	1.07	Bana çok benziyor
Genel Ortalama		4.99	3.40	Bana benziyor

Tablo 19’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Uyma” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister (16. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkar olmak önemlidir (28. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Uyma” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=4.99$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 20

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Madde No	Güvenlik	\bar{x}	S	Düzy
5	Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliğini tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.	4.94	1.31	Bana benziyor
14	Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.	5.58	.92	Bana çok benziyor
21	Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Her şeyin pislik içinde olmasından hiç hoşlanmaz.	5.34	1.13	Bana çok benziyor
31	Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı kalmak onun için çok önemlidir.	4.84	1.28	Bana benziyor
35	İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.	5.23	1.18	Bana çok benziyor
Genel Ortalama		5.19	3.84	Bana çok benziyor

Tablo 20’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Güvenlik” boyutuna ilişkin anket maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde puan ortalamasının en düşük olduğu maddenin “Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı kalmak onun için çok önemlidir (31. Madde)” maddesi olduğu, puan ortalamasının en yüksek olduğu maddenin ise “Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür (14. Madde)” maddesi olduğu tespit edilmiştir. “Güvenlik” boyutuna ilişkin genel ortalamanın “Bana çok benziyor” ($\bar{x}=5.19$) düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 21

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel Veriler

Boyut	\bar{x}	S	Düzy
Güç	3.93	2.98	Bana az benziyor
Başarı	4.53	3.69	Bana benziyor
Hazcılık	4.63	4.84	Bana benziyor
Uyarılma	4.70	2.62	Bana benziyor
Özyönelim	5.11	2.91	Bana benziyor
Evrenselcilik	5.26	4.38	Bana çok benziyor
İyilikseverlik	5.05	3.31	Bana benziyor
Geleneksellik	4.61	3.67	Bana benziyor
Uyuma	4.99	3.40	Bana benziyor
Güvenlik	5.19	3.84	Bana çok benziyor
Genel Ortalama	4.86	0.55	Bana Benziyor

Tablo 21’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”nin geneline ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde genel ortalamanın “Bana benziyor” ($\bar{x}=5.23$) düzeyinde olduğu saptanmıştır. Anket alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamalar düşükten yükseğe doğru sırasıyla şu şekildedir: Güç ($\bar{x}=3.93$) “Bana az benziyor”, Başarı ($\bar{x}=4.53$) “Bana benziyor”, Geleneksellik ($\bar{x}=4.61$) “Bana benziyor”, Hazcılık ($\bar{x}=4.63$) “Bana benziyor”, Uyarılma ($\bar{x}=4.70$) “Bana benziyor”, Uyuma ($\bar{x}=4.99$) “Bana benziyor”, İyilikseverlik ($\bar{x}=5.05$) “Bana benziyor”, Özyönelim ($\bar{x}=5.11$) “Bana benziyor”, Güvenlik ($\bar{x}=5.19$) “Bana çok benziyor”, Evrenselcilik ($\bar{x}=5.26$) “Bana çok benziyor.”

4.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolastırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 22

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	S	t	p
Güç	Kadın	149	11.46	3.15	1.991	.047*
	Erkek	143	12.15	2.77		
Başarı	Kadın	149	18.09	3.71	.186	.853
	Erkek	143	18.17	3.68		
Hazcılık	Kadın	149	14.55	5.93	2.410	.017*
	Erkek	143	13.21	3.24		
Uyarılma	Kadın	149	14.20	2.46	.610	.543
	Erkek	143	14.01	2.79		
Özyönelim	Kadın	149	20.53	2.82	.507	.612
	Erkek	143	20.36	3.02		
Evrenselcilik	Kadın	149	32.02	3.97	1.929	.055
	Erkek	143	31.04	4.73		
İyilikseverlik	Kadın	149	20.36	3.20	.788	.431
	Erkek	143	20.06	3.44		
Geleneksellik	Kadın	149	18.58	3.59	.641	.522
	Erkek	143	18.30	3.78		
Uyuma	Kadın	149	20.22	3.30	1.311	.191
	Erkek	143	19.70	3.51		
Güvenlik	Kadın	149	26.67	3.09	3.407	.001*
	Erkek	143	25.15	4.38		
Anket Toplamı	Kadın	149	196.68	20.75	1.768	.078
	Erkek	143	192.14	23.09		

*p< .05

Tablo 22’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile değer sistemleri arasında, Başarı ($t_{(290)}=.186$; $p>.05$), Uyarılma ($t_{(290)}=.610$; $p>.05$), Özyönelim ($t_{(290)}=.507$; $p>.05$), Evrenselcilik ($t_{(290)}=1.929$; $p>.05$), İyilikseverlik ($t_{(290)}=.788$; $p>.05$), Geleneksellik ($t_{(290)}=.641$; $p>.05$) ve Uyma ($t_{(290)}=1.311$; $p>.05$) boyutları ile anket genelinde ($t_{(290)}=1.768$; $p>.05$) istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Güç ($t_{(290)}=1.991$; $p<.05$), Hazcılık ($t_{(290)}=2.410$; $p<.05$) ve Güvenlik ($t_{(290)}=3.407$; $p<.05$) boyutlarında ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemleri cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermiştir. Aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın, Güç boyutunda erkek öğretmen adaylarının, Hazcılık ve Güvenlik boyutlarında ise kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu saptanmıştır.

4.3. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 23

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	11.78	3.48		Gruplar arası	10.658	3	3.553	.396	.756
2. Sınıf	75	11.92	2.90		Gruplar içi	2583.013	288	8.969		
3. Sınıf	67	12.00	2.67		Toplam	2593.671	291			
4. Sınıf	73	11.49	2.82							
Toplam	292	11.79	2.99							

Tablo 23’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Güç” değer boyutu ($F_{(3-288)}=.396$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 24

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	17.84	4.10		Gruplar arası	44.214	3	14.738	1.081	.357
2. Sınıf	75	18.41	3.33		Gruplar içi	3926.098	288	13.632		
3. Sınıf	67	18.63	3.70		Toplam	3970.312	291			
4. Sınıf	73	17.67	3.58							
Toplam	292	18.13	3.69							

Tablo 24’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(3-288)}=1.081$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 25

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	13.45	3.68		Gruplar arası	108.786	3	36.262	1.555	.200
2. Sınıf	75	14.08	2.79		Gruplar içi	6714.923	288	23.316		
3. Sınıf	67	14.87	8.17		Toplam	6823.709	291			
4. Sınıf	73	13.27	3.13							
Toplam	292	13.89	4.84							

Tablo 25’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(3-288)}=1.555$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 26

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	14.08	2.96		Gruplar arası	68.573	3	22.858	3.408	.018*
2. Sınıf	75	13.89	2.56		Gruplar içi	1931.920	288	6.708		
3. Sınıf	67	14.94	2.16		Toplam	2000.493	291			
4. Sınıf	73	13.60	2.56							
Toplam	292	14.11	2.62							
					Fark (LSD)					
						1-3				
						2-3				
						3-4				

* $p<.05$

Tablo 26’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(3-288)}=3.408$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Uyarılma” değer boyutunda 1., 2. ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 27

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları									
	Özyönelim	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p			
1. Sınıf	77	20.57	2.72	Gruplar arası	188.039	3	62.680	7.876	.000*				
2. Sınıf	75	19.89	2.85							Gruplar içi	2292.084	288	7.959
3. Sınıf	67	21.78	1.97							Toplam	2480.123	291	
4. Sınıf	73	19.66	3.48										
Toplam	292	20.45	2.92										
					Fark (LSD)								
					1-3								
					1-4								
					2-3								
					3-4								

* $p<.05$

Tablo 27’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(3-288)}=7.876$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Özyönelim” değer boyutunda 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan

sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Ayrıca 2. ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 28

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Evrenselcilik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	30.68	4.74		Gruplar arası	262.833	3	87.611	4.736	.003*
2. Sınıf	75	32.07	3.85		Gruplar içi	5327.752	288	18.499		
3. Sınıf	67	32.91	3.04		Toplam	5590.586	291			
4. Sınıf	73	30.64	5.16							
Toplam	292	31.54	4.38		Fark (LSD)					
					1-2					
					1-3					
					2-4					
					3-4					

*p< .05

Tablo 28’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=4.736$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Evrenselcilik” değer boyutunda 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Ayrıca 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları

arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 29

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	İyilikseverlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	19.69	3.72		Gruplar arası	109.291	3	36.430	3.387	.019*
2. Sınıf	75	20.52	2.84		Gruplar içi	3097.545	288	10.755		
3. Sınıf	67	21.12	2.50		Toplam	3206.836	291			
4. Sınıf	73	19.62	3.80							
Toplam	292	20.21	3.32							
						Fark (LSD)				
						1-3				
						3-4				

*p< .05

Tablo 29’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=3.387$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “İyilikseverlik” değer boyutunda 1. ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 30

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Geleneksellik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	17.91	4.28		Gruplar arası	112.459	3	37.486	2.822	.039*
2. Sınıf	75	19.08	3.38		Gruplar içi	3825.552	288	13.283		
3. Sınıf	67	19.07	3.41		Toplam	3938.010	291			
4. Sınıf	73	17.77	3.37							
Toplam	292	18.44	3.68							
						Fark (LSD)				
						1-2				
						2-4				
						3-4				

*p< .05

Tablo 30’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.822$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Geleneksellik” değer boyutunda 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine ve 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 31

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	19.51	3.45		Gruplar arası	73.540	3	24.513	2.138	.096
2. Sınıf	75	20.29	3.10		Gruplar içi	3302.117	288	11.466		
3. Sınıf	67	20.66	3.19		Toplam	3375.658	291			
4. Sınıf	73	19.48	3.75							
Toplam	292	19.97	3.41							

Tablo 31’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.138$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 32

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güvenlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	25.87	4.17		Gruplar arası	111.705	3	37.235	2.556	.056
2. Sınıf	75	26.45	3.05		Gruplar içi	4195.785	288	14.569		
3. Sınıf	67	26.48	2.91		Toplam	4307.490	291			
4. Sınıf	73	24.95	4.75							
Toplam	292	25.93	3.85							

Tablo 32’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile “Güvenlik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.556$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 33

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Sınıf Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Anket Toplamı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1. Sınıf	77	191.38	17.90		Gruplar arası	8260.647	3	2753.549	5.977	.001*
2. Sınıf	75	196.61	18.55		Gruplar içi	132679.774	288	460.694		
3. Sınıf	67	202.45	19.36		Toplam	140940.421	291			
4. Sınıf	73	188.15	28.42							
Toplam	292	194.46	22.00							

* $p < .05$

Tablo 33’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyleri ile değer sistemleri arasında ($F_{(3-288)}=5.977$; $p < .05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerinde 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları

ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 2. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 1. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine ve 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında 3. Sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri mezun oldukları lise türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 34

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	11.65	2.99		Gruplar arası	15.751	6	2.625	.290	.941
Öğretmen Lisesi	5	11.80	5.17		Gruplar içi	2577.921	285	9.045		
Meslek Lisesi	33	12.15	3.44		Toplam	2593.671	291			
İmam Hatip Lisesi	6	12.17	3.31							
Fen Lisesi	4	12.00	1.82							
Anadolu Lisesi	65	12.03	2.69							
Diğer	12	11.25	2.70							
Toplam	292	11.79	2.98							

Tablo 34’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Güç” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.290$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 35

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	18.02	3.69		Gruplar arası	34.114	6	5.686	.412	.871
Öğretmen Lisesi	5	17.20	4.87		Gruplar içi	3936.198	285	13.811		
Meslek Lisesi	33	18.09	3.95		Toplam	3970.312	291			
İmam Hatip Lisesi	6	17.50	4.14							
Fen Lisesi	4	19.25	1.70							
Anadolu Lisesi	65	18.60	3.64							
Diğer	12	17.42	3.58							
Toplam	292	18.12	3.69							

Tablo 35’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.412$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 36

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	13.53	5.90		Gruplar arası	117.295	6	19.549	.831	.547
Öğretmen Lisesi	5	15.00	3.46		Gruplar içi	6706.414	285	23.531		
Meslek Lisesi	33	13.91	3.18		Toplam	6823.709	291			
İmam Hatip Lisesi	6	11.67	2.50							
Fen Lisesi	4	14.75	3.59							
Anadolu Lisesi	65	14.82	2.54							
Diğer	12	14.25	2.73							
Toplam	292	13.89	4.84							

Tablo 36’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.831$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 37

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	14.15	2.56	Gruplar arası	19.087	6	3.181	.458	.839
Öğretmen Lisesi	5	12.40	4.56	Gruplar içi	1981.406	285	6.952		
Meslek Lisesi	33	14.00	2.70	Toplam	2000.493	291			
İmam Hatip Lisesi	6	14.67	3.56						
Fen Lisesi	4	14.00	2.71						
Anadolu Lisesi	65	14.08	2.57						
Diğer	12	14.50	2.47						
Toplam	292	14.11	2.62						

Tablo 37’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.458$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 38

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	20.60	2.97	Gruplar arası	66.132	6	11.022	1.301	.256
Öğretmen Lisesi	5	19.80	2.39	Gruplar içi	2413.991	285	8.470		
Meslek Lisesi	33	19.36	3.56	Toplam	2480.123	291			
İmam Hatip Lisesi	6	19.83	2.04						
Fen Lisesi	4	19.00	.82						
Anadolu Lisesi	65	20.83	2.53						
Diğer	12	20.17	2.89						
Toplam	292	20.45	2.92						

Tablo 38’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(6-285)}=1.301$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 39

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	31.86	4.23	Gruplar arası	86.072	6	14.345	.743	.616
Öğretmen Lisesi	5	30.20	7.12	Gruplar içi	5504.513	285	19.314		
Meslek Lisesi	33	31.15	4.17	Toplam	5590.586	291			
İmam Hatip Lisesi	6	32.83	5.08						
Fen Lisesi	4	32.00	2.83						
Anadolu Lisesi	65	31.17	4.69						
Diğer	12	29.83	4.43						
Toplam	292	31.54	4.38						

Tablo 39’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.743$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 40

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	20.46	3.13	Gruplar arası	35.941	6	5.990	.538	.779
Öğretmen Lisesi	5	20.60	3.65	Gruplar içi	3170.894	285	11.126		
Meslek Lisesi	33	20.12	3.63	Toplam	3206.836	291			
İmam Hatip Lisesi	6	19.00	3.85						
Fen Lisesi	4	19.75	3.95						
Anadolu Lisesi	65	19.88	3.65						
Diğer	12	19.42	2.97						
Toplam	292	20.21	3.32						

Tablo 40’ta görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.538$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 41

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	18.57	3.34	Gruplar arası	48.644	6	8.107	.594	.735
Öğretmen Lisesi	5	18.20	6.38	Gruplar içi	3889.366	285	13.647		
Meslek Lisesi	33	17.97	4.10	Toplam	3938.010	291			
İmam Hatip Lisesi	6	18.17	6.37						
Fen Lisesi	4	19.50	2.38						
Anadolu Lisesi	65	18.63	3.79						
Diğer	12	16.83	4.20						
Toplam	292	18.44	3.68						

Tablo 41’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.594$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 42

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	19.95	3.36	Gruplar arası	44.284	6	7.381	.631	.705
Öğretmen Lisesi	5	19.60	3.58	Gruplar içi	3331.374	285	11.689		
Meslek Lisesi	33	20.58	3.29	Toplam	3375.658	291			
İmam Hatip Lisesi	6	21.17	3.19						
Fen Lisesi	4	19.25	1.70						
Anadolu Lisesi	65	19.89	3.48						
Diğer	12	18.67	4.58						
Toplam	292	19.97	3.40						

Tablo 42’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.631$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 43

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	25.81	4.09	Gruplar arası	77.908	6	12.985	.875	.514
Öğretmen Lisesi	5	23.60	7.64	Gruplar içi	4229.582	285	14.841		
Meslek Lisesi	33	25.61	3.40	Toplam	4307.490	291			
İmam Hatip Lisesi	6	26.17	3.54						
Fen Lisesi	4	27.25	1.26						
Anadolu Lisesi	65	26.62	3.21						
Diğer	12	25.17	3.27						
Toplam	292	25.93	3.85						

Tablo 43'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile "Güvenlik" değer boyutu ($F_{(6-285)}=.875$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 44

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Genel Lise	167	194.62	23.54	Gruplar arası	1157.132	6	192.855	.393	.883
Öğretmen Lisesi	5	188.40	22.11	Gruplar içi	139783.289	285	490.468		
Meslek Lisesi	33	192.94	24.51	Toplam	140940.421	291			
İmam Hatip Lisesi	6	193.17	16.74						
Fen Lisesi	4	196.75	8.88						
Anadolu Lisesi	65	196.54	18.38						
Diğer	12	187.50	17.47						
Toplam	292	194.46	22.00						

Tablo 44'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türleri ile değer sistemleri arasında ($F_{(6-285)}=.393$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

4.5. Aile Aylık Gelir Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri aile aylık gelir durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 45

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	11.98	2.72		Gruplar arası	10.846	3	3.615	.403	.751
751-1500 ₺	121	11.61	2.99		Gruplar içi	2582.825	288	8.968		
1501-2000 ₺	64	11.73	3.07		Toplam	2593.671	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	12.08	3.085							
Toplam	292	11.79	2.99							

Tablo 45’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Güç” değer boyutu ($F_{(3-288)}=.403$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 46

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	18.34	3.00		Gruplar arası	50.634	3	16.878	1.240	.295
751-1500 ₺	121	18.31	3.72		Gruplar içi	3919.678	288	13.610		
1501-2000 ₺	64	17.34	3.95		Toplam	3970.312	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	18.41	3.75							
Toplam	292	18.13	3.69							

Tablo 46’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(3-288)}=1.240$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 47

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	13.27	3.07	Gruplar arası	56.133	3	18.711	.796	.497
751-1500 ₺	121	14.38	6.55	Gruplar içi	6767.576	288	23.499		
1501-2000 ₺	64	13.48	3.09	Toplam	6823.709	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	13.79	3.16						
Toplam	292	13.89	4.84						

Tablo 47’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(3-288)}=.796$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 48

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	13.68	2.39	Gruplar arası	16.512	3	5.504	.799	.495
751-1500 ₺	121	14.32	2.54	Gruplar içi	1983.982	288	6.889		
1501-2000 ₺	64	13.89	2.84	Toplam	2000.493	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	14.10	2.70						
Toplam	292	14.11	2.62						

Tablo 48’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(3-288)}=.799$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 49

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
Özyönelim	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	19.95	3.19	Gruplar arası	35.239	3	11.746	1.384	.248
751-1500 ₺	121	20.80	2.45	Gruplar içi	2444.884	288	8.489		
1501-2000 ₺	64	20.48	2.99	Toplam	2480.123	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	20.06	3.41						
Toplam	292	20.45	2.92						

Tablo 49’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(3-288)}=1.384$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 50

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Evrenselcilik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	31.95	3.71	Gruplar arası	358.632	3	119.544	6.580	.000*	
751-1500 ₺	121	32.68	3.12		Gruplar içi	5231.953	288			18.167
1501-2000 ₺	64	30.63	5.04		Toplam	5590.586	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	30.08	5.42							
Toplam	292	31.54	4.38		Fark (LSD)					
					0-750 ₺ - 2000 ₺ ve üzeri					
					751-1500 ₺ - 1501-2000 ₺					
					751-1500 ₺ - 2000 ₺ ve üzeri					

* $p < .05$

Tablo 50’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=6.580$; $p < .05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Evrenselcilik” değer boyutunda ailelerinin aylık geliri 0-750 ₺ olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile ailelerinin aylık geliri 2000 ₺ ve üzeri olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında ailelerinin aylık geliri 0-750 ₺ olan öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile ailelerinin aylık geliri 1501-2000 ₺ olan ve 2000 ₺ ve üzeri olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 51

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	İyilikseverlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	19.51	3.36		Gruplar arası	67.347	3	22.449	2.059	.106
751-1500 ₺	121	20.76	2.91		Gruplar içi	3139.489	288	10.901		
1501-2000 ₺	64	19.91	3.75		Toplam	3206.836	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	19.94	3.48							
Toplam	292	20.21	3.32							

Tablo 51’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.059$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 52

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Geleneksellik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	18.15	3.86		Gruplar arası	118.949	3	39.650	2.990	.031*
751-1500 ₺	121	19.18	3.17		Gruplar içi	3819.061	288	13.261		
1501-2000 ₺	64	18.00	4.07		Toplam	3938.010	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	17.70	3.86							
Toplam	292	18.44	3.68							

* $p<.05$

Tablo 52’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.990$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Geleneksellik” değer boyutunda ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile ailelerinin aylık geliri 1501-2000 ₺ olan ve 2000 ₺ ve üzeri olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 53

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	19.98	3.31		Gruplar arası	76.904	3	25.635	2.238	.084
751-1500 ₺	121	20.54	2.83		Gruplar içi	3298.753	288	11.454		
1501-2000 ₺	64	19.47	3.48		Toplam	3375.658	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	19.39	4.18							
Toplam	292	19.97	3.41							

Tablo 53'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile "Uyma" değer boyutu ($F_{(3-288)}=2.238$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 54

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güvenlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	25.85	4.03		Gruplar arası	67.242	3	22.414	1.522	.209
751-1500 ₺	121	26.39	3.39		Gruplar içi	4240.248	288	14.723		
1501-2000 ₺	64	25.92	3.43		Toplam	4307.490	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	25.14	4.75							
Toplam	292	25.93	3.85							

Tablo 54'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile "Güvenlik" değer boyutu ($F_{(3-288)}=1.522$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 55

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Ailelerinin Aylık Gelir Durumlarına Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
Anket Toplamı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
0-750 ₺	41	192.69	22.26	Gruplar arası	4326.951	3	1442.317	3.041	.029*
751-1500 ₺	121	198.98	19.11	Gruplar içi	136613.470	288	474.352		
1501-2000 ₺	64	190.86	22.56	Toplam	140940.421	291			
2000 ₺ ve üzeri	66	190.77	25.09						
Toplam	292	194.46	22.00						

*p< .05

Tablo 55’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin aylık gelir durumları ile değer sistemleri ($F_{(3-288)}=3.041$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Geleneksellik” değer boyutunda ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile ailelerinin aylık geliri 1501-2000 ₺ olan ve 2000 ₺ ve üzeri olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında ailelerinin aylık geliri 751-1500 ₺ olan öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

4.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri anne eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 56

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	11.46	2.58		Gruplar arası	49.583	5	9.917	1.115	.353
Okur Yazar	14	11.50	2.88		Gruplar içi	2544.088	286	8.895		
İlkokul	155	11.66	3.03		Toplam	2593.671	291			
Ortaokul	31	12.10	3.33							
Lise	30	12.90	2.95							
Üniversite	8	11.88	3.40							
Toplam	292	11.79	2.99							

Tablo 56’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Güç” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.115$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 57

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	17.81	3.30		Gruplar arası	36.017	5	7.203	.524	.758
Okur Yazar	14	18.36	3.59		Gruplar içi	3934.294	286	13.756		
İlkokul	155	18.03	3.69		Toplam	3970.312	291			
Ortaokul	31	18.84	4.50							
Lise	30	18.03	3.85							
Üniversite	8	19.38	2.72							
Toplam	292	18.13	3.69							

Tablo 57’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.524$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 58

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	54	12.72	3.62	Gruplar arası	118.087	5	23.617	1.007	.414
Okur Yazar	14	13.14	2.77	Gruplar içi	6705.622	286	23.446		
İlkokul	155	14.21	5.82	Toplam	6823.709	291			
Ortaokul	31	14.19	3.12						
Lise	30	14.03	3.37						
Üniversite	8	15.38	3.11						
Toplam	292	13.89	4.84						

Tablo 58’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.007$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 59

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	54	14.03	2.61	Gruplar arası	13.424	5	2.685	.386	.858
Okur Yazar	14	13.64	3.03	Gruplar içi	1987.069	286	6.948		
İlkokul	155	14.20	2.57	Toplam	2000.493	291			
Ortaokul	31	14.29	2.87						
Lise	30	14.07	2.41						
Üniversite	8	13.13	3.23						
Toplam	292	14.11	2.62						

Tablo 59’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.386$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 60

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	20.24	3.20	Gruplar arası	8.578	5	1.716	.199	.963
Okur Yazar	14	20.93	2.59	Gruplar içi	2471.545	286	8.642		
İlkokul	155	20.45	2.74	Toplam	2480.123	291			
Ortaokul	31	20.71	3.51						
Lise	30	20.40	3.07						
Üniversite	8	20.13	2.36						
Toplam	292	20.45	2.92						

Tablo 60’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.199$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 61

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	31.87	4.15	Gruplar arası	147.858	5	29.572	1.554	.173
Okur Yazar	14	33.07	2.62	Gruplar içi	5442.727	286	19.031		
İlkokul	155	31.72	4.26	Toplam	5590.586	291			
Ortaokul	31	31.39	4.91						
Lise	30	29.97	5.17						
Üniversite	8	29.63	4.50						
Toplam	292	31.54	4.38						

Tablo 61’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.115$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 62

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	20.80	3.09	Gruplar arası	34.542	5	6.908	.623	.682
Okur Yazar	14	20.21	3.70	Gruplar içi	3172.294	286	11.092		
İlkokul	155	20.21	3.28	Toplam	3206.836	291			
Ortaokul	31	19.87	3.86						
Lise	30	19.80	3.29						
Üniversite	8	19.25	3.15						
Toplam	292	20.21	3.32						

Tablo 62’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.623$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 63

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	18.09	3.64	Gruplar arası	53.010	5	10.602	.780	.564
Okur Yazar	14	18.93	3.81	Gruplar içi	3885.000	286	13.584		
İlkokul	155	18.72	3.68	Toplam	3938.010	291			
Ortaokul	31	18.35	3.83						
Lise	30	17.93	2.89						
Üniversite	8	16.75	5.68						
Toplam	292	18.44	3.68						
Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					

Tablo 63’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.780$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 64

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	19.59	3.56	Gruplar arası	90.964	5	18.193	1.584	.165
Okur Yazar	14	20.29	2.95	Gruplar içi	3284.693	286	11.485		
İlkokul	155	20.26	3.11	Toplam	3375.658	291			
Ortaokul	31	20.45	3.16						
Lise	30	18.97	4.00						
Üniversite	8	18.00	5.88						
Toplam	292	19.97	3.41						

Tablo 64’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.584$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 65

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
Güvenlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	25.11	4.27	Gruplar arası	71.455	5	14.291	.965	.440
Okur Yazar	14	27.29	1.68	Gruplar içi	4236.035	286	14.811		
İlkokul	155	26.02	3.82	Toplam	4307.490	291			
Ortaokul	31	26.26	4.36						
Lise	30	26.13	3.38						
Üniversite	8	25.25	3.58						
Toplam	292	25.93	3.85						

Tablo 65’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile “Güvenlik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.965$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 66

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Puanların Anne Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Anket Toplamı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	54	191.74	23.28		Gruplar arası	1205.738	5	241.148	.494	.781
Okur Yazar	14	197.36	16.91		Gruplar içi	139734.684	286	488.583		
İlkokul	155	195.46	21.20		Toplam	140940.421	291			
Ortaokul	31	196.45	28.44							
Lise	30	192.23	20.92							
Üniversite	8	188.75	12.35							
Toplam	292	194.46	22.01							

Tablo 66’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile değer sistemleri ($F_{(5-286)}=.494$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

4.7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri baba eğitim düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 67

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	11.53	2.23		Gruplar arası	71.395	5	14.279	1.619	.155
Okur Yazar	11	11.09	2.26		Gruplar içi	2522.276	286	8.819		
İlkokul	130	11.56	2.93		Toplam	2593.671	291			
Ortaokul	51	12.24	2.77							
Lise	54	11.48	3.33							
Üniversite	31	12.97	3.27							
Toplam	292	11.79	2.99							

Tablo 67’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Güç” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.619$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 68

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	15	16.67	3.09	Gruplar arası	50.920	5	10.184	.743	.592
Okur Yazar	11	17.45	3.33	Gruplar içi	3919.392	286	13.704		
İlkokul	130	18.12	3.98	Toplam	3970.312	291			
Ortaokul	51	18.64	3.14						
Lise	54	18.14	3.70						
Üniversite	31	18.19	3.71						
Toplam	292	18.13	3.69						

Tablo 68’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.743$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 69

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	15	12.07	3.65	Gruplar arası	152.749	5	30.550	1.310	.260
Okur Yazar	11	13.09	1.97	Gruplar içi	6670.960	286	23.325		
İlkokul	130	13.61	3.22	Toplam	6823.709	291			
Ortaokul	51	15.02	9.21						
Lise	54	13.74	3.14						
Üniversite	31	14.68	3.38						
Toplam	292	13.89	4.84						

Tablo 69’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.310$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 70

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	13.67	2.41		Gruplar arası	19.928	5	3.986	.576	.719
Okur Yazar	11	13.00	3.07		Gruplar içi	1980.565	286	6.925		
İlkokul	130	14.15	2.72		Toplam	2000.493	291			
Ortaokul	51	14.10	2.17							
Lise	54	14.35	2.51							
Üniversite	31	14.13	3.06							
Toplam	292	14.11	2.62							

Tablo 70’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.576$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 71

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Özyönelim	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	18.47	3.04		Gruplar arası	77.918	5	15.584	1.855	.102
Okur Yazar	11	21.27	2.28		Gruplar içi	2402.205	286	8.399		
İlkokul	130	20.37	3.11		Toplam	2480.123	291			
Ortaokul	51	20.73	2.72							
Lise	54	20.80	2.47							
Üniversite	31	20.35	3.04							
Toplam	292	20.45	2.92							

Tablo 71’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.855$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 72

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	30.33	4.03	Gruplar arası	279.238	5	55.848	3.007	.012*
Okur Yazar	11	31.18	4.07	Gruplar içi	5311.348	286	18.571		
İlkokul	130	31.78	4.51	Toplam	5590.586	291			
Ortaokul	51	32.37	3.12						
Lise	54	32.04	3.87						
Üniversite	31	29.00	5.80						
Toplam	292	31.54	4.38						

*p<.05

Tablo 72’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=3.007$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Evrenselcilik” değer boyutunda babası İlkokul, Ortaokul ve Lise mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aleyhinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 73

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	18.73	3.65	Gruplar arası	102.324	5	20.465	1.885	.097
Okur Yazar	11	20.45	2.91	Gruplar içi	3104.512	286	10.855		
İlkokul	130	20.26	3.50	Toplam	3206.836	291			
Ortaokul	51	20.55	2.78						
Lise	54	20.81	2.60						
Üniversite	31	19.03	4.09						
Toplam	292	20.21	3.32						

Tablo 73'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.855$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 74

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Geleneksellik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	15	17.27	5.00	Gruplar arası	141.055	5	28.211	2.125	.063
Okur Yazar	11	18.82	3.37	Gruplar içi	3796.956	286	13.276		
İlkokul	130	18.73	3.48	Toplam	3938.010	291			
Ortaokul	51	19.16	3.25						
Lise	54	18.24	3.33						
Üniversite	31	16.84	4.68						
Toplam	292	18.44	3.68						

Tablo 74'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=2.125$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 75

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Okur Yazar Değil	15	18.93	3.77	Gruplar arası	53.171	5	10.634	.915	.471
Okur Yazar	11	19.36	3.32	Gruplar içi	3322.486	286	11.617		
İlkokul	130	20.21	3.25	Toplam	3375.658	291			
Ortaokul	51	20.29	3.02						
Lise	54	19.94	3.20						
Üniversite	31	19.16	4.68						
Toplam	292	19.97	3.41						

Tablo 75'de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(5-286)}=.915$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 76

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	23.67	5.05	Gruplar arası	98.360	5	19.672	1.337	.249
Okur Yazar	11	25.27	4.54	Gruplar içi	4209.130	286	14.717		
İlkokul	130	26.10	3.68	Toplam	4307.490	291			
Ortaokul	51	25.86	4.12						
Lise	54	26.41	3.21						
Üniversite	31	25.81	4.09						
Toplam	292	25.93	3.85						

Tablo 76’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile “Güvenlik” değer boyutu ($F_{(5-286)}=1.337$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 77

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Okur Yazar Değil	15	181.33	24.75	Gruplar arası	4468.555	5	893.711	1.873	.099
Okur Yazar	11	191.00	19.54	Gruplar içi	136471.867	286	477.174		
İlkokul	130	194.89	23.52	Toplam	140940.421	291			
Ortaokul	51	198.96	21.54						
Lise	54	195.96	18.41						
Üniversite	31	190.16	19.60						
Toplam	292	194.46	22.00						

Tablo 77’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile değer sistemleri ($F_{(5-286)}=1.873$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

4.8. Yetişilen Yerleşim Birimi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri yetiştikleri yerleşim birimlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan

öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 78

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	11.38	2.76	Gruplar arası	22.538	4	5.634	.629	.642
Kasaba	27	11.63	3.36						
İlçe	78	11.79	3.23	Toplam	2593.671	291			
İl	60	12.13	2.84						
Büyükşehir	58	12.01	2.90						
Toplam	292	11.79	2.99						

Tablo 78’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Güç” değer boyutu ($F_{(4-287)}=.629$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 79

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Başarı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	17.87	3.28	Gruplar arası	17.624	4	4.406	.320	.865
Kasaba	27	18.44	4.17						
İlçe	78	18.12	3.78	Toplam	3970.312	291			
İl	60	17.93	3.53						
Büyükşehir	58	18.50	4.05						
Toplam	292	18.13	3.69						

Tablo 79’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(4-287)}=.320$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 80

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	13.65	3.03	Gruplar arası	43.312	4	10.828	.458	.766
Kasaba	27	13.52	3.24	Gruplar içi	6780.397	287	23.625		
İlçe	78	13.72	3.22	Toplam	6823.709	291			
İl	60	14.63	8.65						
Büyükşehir	58	13.83	3.42						
Toplam	292	13.89	4.84						

Tablo 80’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(4-287)}=.458$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 81

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	13.96	2.86	Gruplar arası	7.909	4	1.977	.285	.888
Kasaba	27	14.44	2.58	Gruplar içi	1992.585	287	6.943		
İlçe	78	13.96	2.44	Toplam	2000.493	291			
İl	60	14.25	2.45						
Büyükşehir	58	14.19	2.82						
Toplam	292	14.11	2.62						

Tablo 81’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(4-287)}=.285$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 82

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Köy	69	20.32	2.86	Gruplar arası	12.420	4	3.105	.361	.836
Kasaba	27	20.85	3.52	Gruplar içi	2467.703	287	8.598		
İlçe	78	20.46	2.63	Toplam	2480.123	291			
İl	60	20.65	2.88						
Büyükşehir	58	20.17	3.17						
Toplam	292	20.45	2.92						

Tablo 82’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Özyönelim” değer boyutu ($F_{(4-287)}=.361$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 83

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Köy	69	32.22	3.58	Gruplar arası	196.924	4	49.231	2.620	.035*
Kasaba	27	31.96	4.86	Gruplar içi	5393.661	287	18.793		
İlçe	78	31.55	3.76	Toplam	5590.586	291			
İl	60	32.07	4.13						
Büyükşehir	58	29.97	5.64						
Toplam	292	31.54	4.38						

* $p<.05$

Tablo 83’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Evrenselcilik” değer boyutu ($F_{(4-287)}=2.620$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Evrenselcilik” değer boyutunda Köy, Kasaba, İlçe ve İl’de yetişen sosyal bilgiler öğretmen adayları ile Büyükşehirde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında

Büyükşehirde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aleyhinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 84

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyilikseverlik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Köy	69	20.83	2.69	Gruplar arası	53.607	4	13.402	1.220	.302
Kasaba	27	20.56	3.47	Gruplar içi	3153.228	287	10.987		
İlçe	78	20.10	3.00	Toplam	3206.836	291			
İl	60	20.10	3.58						
Büyükşehir	58	19.59	3.96						
Toplam	292	20.21	3.32						

Tablo 84’te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “İyilikseverlik” değer boyutu ($F_{(4-287)}=1.220$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 85

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Köy	69	19.41	2.99	Gruplar arası	172.782	4	43.195	3.293	.012*
Kasaba	27	18.33	4.06	Gruplar içi	3765.228	287	13.119		
İlçe	78	18.58	3.13	Toplam	3938.010	291			
İl	60	18.52	4.01						
Büyükşehir	58	17.09	4.24						
Toplam	292	18.44	3.68						

* $p<.05$

Tablo 85’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Geleneksellik” değer boyutu ($F_{(4-287)}=3.293$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına

göre: “Geleneksellik” değer boyutunda Köy, İlçe ve İl’de yetişen sosyal bilgiler öğretmen adayları ile Büyükşehirde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında Büyükşehirde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aleyhinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 86

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	20.35	3.02	Gruplar arası	87.671	4	21.918	1.913	.108
Kasaba	27	20.56	3.94	Gruplar içi	3287.987	287	11.456		
İlçe	78	20.19	2.53	Toplam	3375.658	291			
İl	60	19.98	3.60						
Büyükşehir	58	18.91	4.21						
Toplam	292	19.97	3.41						

Tablo 86’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(4-287)}=1.913$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 87

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Güvenlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	26.20	3.52	Gruplar arası	113.656	4	28.414	1.944	.103
Kasaba	27	26.22	4.08	Gruplar içi	4193.834	287	14.613		
İlçe	78	26.49	3.33	Toplam	4307.490	291			
İl	60	25.90	3.35						
Büyükşehir	58	24.74	4.97						
Toplam	292	25.93	3.85						

Tablo 87’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Güvenlik” değer boyutu ($F_{(4-287)}=1.944$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 88

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Yetiştikleri Yerleşim Birimlerine Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Anket Toplamı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Köy	69	196.17	19.37	Gruplar arası	2240.550	4	560.137	1.159	.329
Kasaba	27	196.52	25.03		138699.872	287	483.275		
İlçe	78	194.96	15.97	Toplam	140940.421	291			
İl	60	196.17	23.93						
Büyükşehir	58	189.00	27.60						
Toplam	292	194.46	22.01						

Tablo 88’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile değer sistemleri ($F_{(4-287)}=1.159$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

4.9. Üniversite Eğitimi Sürecinde Konaklanan Yer Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problem cümlesi olan “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri yetiştikleri üniversite eğitimleri sürecinde konakladıkları yere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aramak amacıyla çalışma gurubunda yer alan öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”ne vermiş oldukları cevaplar anket alt boyutları ve geneline ilişkin analiz sonuçları tablollaştırılarak yorumlanmıştır.

Tablo 89

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Güç	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ev "Ailemle"	51	11.82	2.83	Gruplar arası	46.623	6	7.771	.869	.518
Ev "Akrabamla"	3	10.67	1.15		2547.048	285	8.937		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	12.03	2.78	Toplam	2593.671	291			
Ev "Tek Başıma"	6	9.83	4.45						
Devlet Yurdu	129	11.68	3.16						
Özel Yurt	31	12.39	2.82						
Diğer	8	11.13	2.36						
Toplam	292	11.79	2.99						

Tablo 89’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimi sürecinde konakladıkları yer ile “Güç” değer boyutu ($F_{(6-285)}=.869$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 90

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Başarı Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Varyansın Kaynağı	Anova Sonuçları				
	Başarı	n	\bar{x}		S	KT	sd	KO	F
Ev "Ailemle"	51	18.18	3.26	Gruplar arası	272.729	6	45.455	3.504	.002*
Ev "Akrabamla"	3	15.00	3.46	Gruplar içi	3697.582	285	12.974		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	17.39	4.08	Toplam	3970.312	291			
Ev "Tek Başıma"	6	13.17	5.78						
Devlet Yurdu	129	18.57	3.44						
Özel Yurt	31	18.45	3.18						
Diğer	8	20.13	3.91						
Toplam	292	18.13	3.69						

* $p < .05$

Tablo 90’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Başarı” değer boyutu ($F_{(6-285)}=3.504$; $p < .05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Başarı” değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde tek başına yaşamakta olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayanların lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde tek başına yaşamakta olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 91

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hazcılık Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Hazcılık	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ev "Ailemle"	51	13.65	3.08	Gruplar arası	220.500	6	36.750	1.586	.151
Ev "Akrabamla"	3	9.00	2.00		Gruplar içi	6603.208	285		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	12.92	3.33	Toplam	6823.709	291			
Ev "Tek Başıma"	6	12.00	3.90						
Devlet Yurdu	129	14.57	6.25						
Özel Yurt	31	14.29	3.07						
Diğer	8	14.13	2.95						
Toplam	292	13.89	4.84						

Tablo 91’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimi sürecinde konakladıkları yer ile “Hazcılık” değer boyutu ($F_{(6-285)}=1.586$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 92

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyarılma Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	Uyarılma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Ev "Ailemle"	51	14.10	2.44	Gruplar arası	103.928	6	17.321	2.603	.018*
Ev "Akrabamla"	3	10.67	2.52		Gruplar içi	1896.565	285		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	13.66	2.96	Toplam	2000.493	291			
Ev "Tek Başıma"	6	12.50	3.02						
Devlet Yurdu	129	14.54	2.43						
Özel Yurt	31	14.26	2.66						
Diğer	8	12.75	1.83						
Toplam	292	14.11	2.62						

* $p<.05$

Tablo 92’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Uyarılma” değer boyutu ($F_{(6-285)}=2.603$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Uyarılma” değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile

evde akrabasıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde akrabasıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 93

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Özyönelim Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Özyönelim	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	20.22	2.76	Gruplar arası	120.463	6	20.077	2.425	.027*	
Ev "Akrabamla"	3	16.67	5.77		Gruplar içi	2359.660	285			8.280
Ev "Arkadaşlarımla"	64	19.89	3.56		Toplam	2480.123	291			
Ev "Tek Başıma"	6	18.67	4.59	Fark (LSD)						
Devlet Yurdu	129	20.85	2.57	Ev "Ailemle" - Ev "Akrabamla"						
Özel Yurt	31	20.65	2.09	Ev "Akrabamla" - Devlet Yurdu						
Diğer	8	21.75	2.05	Ev "Akrabamla" - Özel Yurt						
Toplam	292	20.45	2.92	Ev "Arkadaşlarımla" - Devlet Yurdu						

*p< .05

Tablo 93'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile "Özyönelim" değer boyutu ($F_{(6-285)}=2.425$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: "Özyönelim" değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde akrabasıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde akrabasıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdunda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 94

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Evrenselcilik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	31.18	4.33	Gruplar arası	356.460	6	59.410	3.235	.004*
Ev "Akrabamla"	3	31.00	7.81	Gruplar içi	5234.125	285	18.365		
Ev "Arkadaşarımla"	64	30.13	5.74	Toplam	5590.586	291			
Ev "Tek Başıma"	6	27.33	3.44						
Devlet Yurdu	129	32.33	3.47						
Özel Yurt	31	32.19	3.80						
Diğer	8	33.13	3.14						
Toplam	292	31.54	4.38						

*p< .05

Tablo 94'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile "Evrenselcilik" değer boyutu ($F_{(6-285)}=3.235$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: "Evrenselcilik" değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 95

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güç Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	19.33	3.63	Gruplar arası	115.951	6	19.325	1.782	.103
Ev "Akrabamla"	3	18.67	4.16	Gruplar içi	3090.884	285	10.845		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	19.86	3.77	Toplam	3206.836	291			
Ev "Tek Başıma"	6	19.17	2.32						
Devlet Yurdu	129	20.50	3.13						
Özel Yurt	31	21.16	2.38						
Diğer	8	21.63	2.67						
Toplam	292	20.21	3.32						

Tablo 95'te görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimi sürecinde konakladıkları yer ile "İyilikseverlik" değer boyutu ($F_{(6-285)}=1.782$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 96

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleneksellik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları					
	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	18.49	4.07	Gruplar arası	48.182	6	8.030	.588	.740
Ev "Akrabamla"	3	17.67	5.86	Gruplar içi	3889.828	285	13.649		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	18.27	4.11	Toplam	3938.010	291			
Ev "Tek Başıma"	6	17.17	2.48						
Devlet Yurdu	129	18.43	3.43						
Özel Yurt	31	18.58	3.17						
Diğer	8	20.50	3.46						
Toplam	292	18.44	3.68						

Tablo 96'da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimi sürecinde konakladıkları yer ile "Geleneksellik" değer boyutu ($F_{(6-285)}=.588$; $p>.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 97

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Uyma Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Uyma	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	19.49	3.54		Gruplar arası	204.584	6	34.097	3.064	.006*
Ev "Akrabamla"	3	18.00	6.56		Gruplar içi	3171.074	285	11.127		
Ev "Arkadaşlarımla"	64	19.05	3.84		Toplam	3375.658	291			
Ev "Tek Başıma"	6	17.17	3.31							
Devlet Yurdu	129	20.45	2.74							
Özel Yurt	31	21.19	3.42							
Diğer	8	20.63	4.87							
Toplam	292	19.97	3.41							

*p< .05

Tablo 97’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Uyma” değer boyutu ($F_{(6-285)}=3.064$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Uyma” değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile özel yurttaki yaşamakta olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayanların lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 98

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Güvenlik Boyutundan Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Güvenlik	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	26.27	3.50	Gruplar arası	311.930	6	51.988	3.708	.001*	
Ev "Akrabamla"	3	23.00	7.94		Gruplar içi	3995.560	285			14.020
Ev "Arkadaşlarımla"	64	24.20	5.28		Toplam	4307.490	291			
Ev "Tek Başıma"	6	24.67	4.59	Fark (LSD)						
Devlet Yurdu	129	26.53	2.86	Ev "Ailemle" - Ev "Arkadaşlarımla"						
Özel Yurt	31	26.48	3.17	Ev "Arkadaşlarımla" - Devlet Yurdu						
Diğer	8	27.63	2.67	Ev "Arkadaşlarımla" - Özel Yurt						
Toplam	292	25.93	3.85							

*p< .05

Tablo 98’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Güvenlik” değer boyutu ($F_{(6-285)}=3.708$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: “Güvenlik” değer boyutunda evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurtda yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 99

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Portre Değerler Anketinden Aldıkları Puanların Üniversite Eğitimi Sürecinde Konakladıkları Yere Göre Anova Analizi Sonuçları

Boyut	Betimsel Veriler			Anova Sonuçları						
	Anket Toplamı	n	\bar{x}	S	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Ev "Ailemle"	51	192.73	19.22	Gruplar arası	11753.965	6	1958.994	4.322	.000*	
Ev "Akrabamla"	3	170.33	42.22							
Ev "Arkadaşlarımla"	64	187.39	29.57	Gruplar içi	129186.456	285	453.286			
Ev "Tek Başıma"	6	171.67	20.04							
Devlet Yurdu	129	198.47	18.02	Toplam	140940.421	291				
Özel Yurt	31	199.65	15.05							
Diğer	8	203.38	15.53							
Toplam	292	194.46	22.01							
					Fark (LSD)					
					Ev "Ailemle" - Ev "Tek Başıma"					
					Ev "Akrabamla" - Devlet Yurdu					
					Ev "Akrabamla" - Özel Yurt					
					Ev "Arkadaşlarımla" - Devlet Yurdu					
					Ev "Arkadaşlarımla" - Özel Yurt					
					Ev "Tek Başıma" - Devlet Yurdu					
					Ev "Tek Başıma" - Özel Yurt					

*p< .05

Tablo 99'da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile değer sistemleri ($F_{(6-285)}=4.322$; $p<.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması üzerine, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerinin LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre: evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında evde ailesiyle yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine; evde akrabalarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde arkadaşlarıyla yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine; evde tek başına yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında devlet yurdu ve özel yurttaki yaşayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin belirlenmesinin ve sahip oldukları değer sistemlerinin bazı demografik değişkenler (cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise türü, ailenin aylık gelir durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, yetiştiği yerleşim birimi ve üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer) açısından incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir:

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Portre Değerler Anketi”nin geneline ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde genel ortalamanın “Bana benziyor” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anket alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamalar düşükten yükseğe doğru sırasıyla: **Güç** (Bana az benziyor), **Başarı** (Bana benziyor), **Geleneksellik** (Bana benziyor), **Hazcılık** (Bana benziyor), **Uyarılma** (Bana benziyor), **Uyma** (Bana benziyor), **İyilikseverlik** (Bana benziyor), **Özyönelim** (Bana benziyor), **Güvenlik** (Bana çok benziyor) ve **Evenselcilik** (Bana çok benziyor) şeklinde sıralanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara benzer bir şekilde, Altunay ve Yalçınkaya (2011) tarafından öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırma da ölçeklerin tamamına ait ortalama puanların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları bağımsız değişkenler açısından incelediğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Cinsiyet değişkenine ilişkin sonuçlar: Anketin tamamına yönelik verdikleri cevaplar dikkate alındığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerindeki farklılığın değer sistemleri açısından anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı tespit edilmiştir. Değer sistemlerinin alt boyutlarını oluşturan “Başarı”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “Evenselcilik”, “İyilikseverlik”, “Geleneksellik” ve “Uyma” değer boyutları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamış iken, “Güç”, “Hazcılık” ve “Güvenlik” boyutlarında cinsiyet değişkeninin istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda farklılığın “Güç” boyutunda erkek öğretmen adaylarının, “Hazcılık” ve “Güvenlik” boyutlarında ise kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu saptanmıştır. Altunay ve Yalçınkaya (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmenlerin değer alanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Şahin Fırat ve Açıkgöz (2012)’ün bazı

değişkenler açısından öğretmenlerin değer sistemlerini inceledikleri araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerinin “Başarı”, “Hazcılık”, “Evrensellik”, “Geleneksellik” ve “Güvenlik” değer boyutlarında anlamlı farklılık gösterdiğini saptamışlardır. Sarıcı Bulut (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin cinsiyete göre değer eğilimlerinin, iyilikseverlik, uyarılım, uyma ve güvenlik alt boyutlarında farklılaştığı, erkek öğrencilerin uyarılım eğilimlerinin kız öğrencilerin uyarılım eğilimlerinden daha yüksek olduğu, kız öğrencilerin iyilikseverlik, uyma ve güvenlik eğilimlerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Özkan ve Soylu (2014)’nun eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerlerini belirlemeyi amaçlayarak gerçekleştirdikleri araştırmada ise cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Ataerkil aile yapısının Türk toplumunda hakim olması, erkeğin toplumsal yapıda kadına göre daha çok gücün sahibi olduğu görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Bu görüşten hareketle değer sistemi içerisinde erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına oranla güç boyutunda daha ön planda oldukları ifade edilebilir. Bu cinsiyet değişkeninde elde edilen sonuçlar incelendiğinde Kadın öğretmen adaylarının ise “hazcılık” ve “güven” boyutlarında erkek öğretmen adaylarına nispeten daha ön planda oldukları görülmektedir. Bu sonucun elde edilmesinde duyuşsal alanda kadının erkeğe nazaran yaratılıştan kaynaklanan özellikleri gerekçe olarak sunulabilir.

Sınıf değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anketin tamamına yönelik verdikleri cevaplar dikkate alındığında, öğrenim görülen sınıf seviyesi değişkeni ile sahip oldukları değer sistemleri arasındaki anlamlı bir farklılığın var olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde sınıf seviyesindeki değişiklik ile değer sistemlerinin alt boyutlarını oluşturan “Güç”, “Başarı”, “Hazcılık”, “Uyma” ve “Güvenlik” değer boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın saptanmamışken, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “Evrenselcilik”, “İyilikseverlik” ve “Geleneksellik” değer boyutları arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın nedenini belirlemek amacıyla LSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Test sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ankete ilişkin verdikleri cevapların genel aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında, farklılığın diğer sınıf seviyelerine göre 3. Sınıf seviyesi lehine ve olumlu düzeyde olduğu görülmüştür.

Sarıcı Bulut (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ve değer eğilimleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, güç, hazcılık ve uyarılım alt ölçeklerinden elde edilen puanların anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Özkan ve Soylu (2014)'nın eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerleri belirlemeyi amaçlayarak gerçekleştirdikleri araştırmada ise sınıf değişkenine ilişkin anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Yapılandırmacı yaklaşımın sadece bilgi boyutunu değil aynı zamanda değer boyutunu da içermesi son zamanlarda öğretim programlarında değer öğretimi ile ilgili verilen eğitim-öğretimin niteliğini de doğrudan ve olumlu yönde etkilemiştir. Bu durum öğretmen adaylarının sınıf seviyesi yükseldikçe değer sistemi puanlarında gözlemlenen artışın bir gerekçesi olarak ifade edilebilir. Her ne kadar sosyal bilgiler öğretmen adayları için lisans eğitimi dört sene olarak belirlense bile öğretmen adaylarının atanmalarının önündeki en büyük engelin mezun olduktan sonra girdikleri KPSS sınavı olduğu aşıkardır. Bu durum lisans eğitimlerinin son senesine gelmiş öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinden ziyade sınav eksenli bir hazırlık içerisine girmelerine yol açmaktadır. Öğretmen adaylarının ankete verdikleri cevaplar üçüncü sınıf seviyesinde daha olumlu düzeyde görülmemesinin bir nedeni olarak ifade edilebilecek iken, yukarıda belirtilen KPSS sınavına hazırlık gerekçesi ise dördüncü sınıf düzeyinde değer sistemi puanlarındaki azalmanın bir gerekçesi olarak ifade edilebilir. Konunun izahı için ileri sürülebilecek diğer bir gerekçe ise, öğretmen adaylarının lisans eğitimi süresince değerler eğitimi konusunda ağırlıklı olarak bilgi boyutunda bir eğitim almalarıdır.

Mezun olunan lise türü değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile sahip oldukları değer sistemleri arasındaki ilişki durumu incelendiğinde, anket genelinde ve değer boyutlarının tamamında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular ışığında mezun olunan lise türünün, çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri üzerinde etkili olmadığı görüşü dile getirilebilir. Araştırmada elde edilen bu bulgu, Altunay ve Yalçınkaya (2011) ve Sarıcı Bulut (2012) tarafından öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilen araştırmaların bulgularıyla çelişmektedir. Altunay ve Yalçınkaya (2011)'nin gerçekleştirdiği araştırmada öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre değer alanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sarıcı Bulut (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının mezun olunan ortaöğretim kurumunun

türüne göre değer eğilimlerini incelenmiş ve sadece evrenselcilik, uyma, güvenlik alt boyutlarından elde edilen puanların farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde var olan diğer araştırma sonuçlarına benzer bir şekilde Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile mezun oldukları okul değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Gerçekleştirilen bu çalışma ile diğer çalışmaların bulgularında görülen farklılığın gerekçesi, örneklem ve ölçme araçlarındaki değişiklikler olarak ifade edilebilir.

Öğrenim görülen lise türü, ekseriyetle bir meslek seçiminde belirleyici olan bilgi düzeyindeki kazanımları içermesi açısından farklılık gösterebilmektedir. Fakat duyuşsal alan kazanımları içerisinde ifade edebileceğimiz değerlerin içeriği öğrenim görülen lise türünden ziyade ekseriyetle eğitim sistemimizin genel kazanımları dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Ailenin aylık gelir durumu değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aile aylık gelir durumları ile sahip oldukları değer sistemleri arasında, “Güç”, “Başarı”, “Hazcılık”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “İyilikseverlik”, “Uyma”, “Güvenlik” değer boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aile aylık gelir durumları ile “Evrenselcilik”, ve “Geleneksellik” değer boyutları ve anket geneli arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Çoklu karşılaştırma testi sonucunda aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın aile aylık geliri düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu ailelerinin aylık geliri düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin ailelerinin aylık geliri yüksek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Sarıcı Bulut (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğretmen adaylarının sosyoekonomik düzeylerine göre değer eğilimleri incelendiğinde, evrenselcilik ve geleneksellik alt boyutlarından elde edilen puanların anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre de sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile gelir düzeyi değişkeni arasında göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Aile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinin maddi boyuttan ziyade manevi boyutta yapılandırılmasında, ailenin ekonomik gelir düzeyi belirleyici bir rol oynamaktadır. Öyle ki mevcut hayat şartları ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerde ortak karar alma, ortak harcama

yapma gibi uygulamaları zorunlu hale getirmektedir. Bu durum kişisel menfaat ve bakış açısından ziyade aile bütünlüğünü korumaya yönelik davranış ve değerlerin ön plana çıkmasına yol açmaktadır. Diğer bir ifadeyle gelir düzeyindeki azalma geleneksel aile yapısının gözle görülür en önemli özelliği olan koruma kollama fonksiyonunun ailenin temel değerleri olarak görülmesine neden olmaktadır.

Anne eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumları ile sahip oldukları değer sistemleri arasındaki ilişki durumu incelendiğinde, anket genelinde ve değer boyutlarının tamamında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgular ışığında anne eğitim durumunun çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Çalışmada elde edilen bu sonuç geleneksel-ataerkil Türk toplum yapısında anneden ziyade babanın otorite figürü olarak görülmesi, babanın çocukların değer yapılandırmalarında etkin bir rol oynamasıyla gerekçelendirilebilir. Her ne kadar aile içerisinde annenin çocukların değer yapılandırmaları aşamasında etkin bir rol oynadığı görüşü literatürde sıklıkla ifade edilebile, araştırmanın örneklem grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaş ortalamalarının yetişkin konumunda değerlendirilmesi nedeniyle anneden ziyade babanın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer yapılandırması aşamasında daha olumlu puana sahip olmalarının gerekçesi olarak ifade edilebilir.

Baba eğitim durumu değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumları ile sahip oldukları değer sistemleri arasında, “Güç”, “Başarı”, “Hazcılık”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “İyilikseverlik”, “Geleneksellik”, “Uyma”, “Güvenlik” değer boyutları ve anket geneli arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumları ile “Evrenselcilik” değer boyutu arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Çoklu karşılaştırma testi sonucunda aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında “Evrenselcilik” değer boyutunda babası İlkokul, Ortaokul ve Lise mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen

adayları ile babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aleyhinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre “Evrensellik” değer boyutunda baba eğitim düzeyi üniversite seviyesinden düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Gerçekleştirilen bu çalışmada “Evrensellik” değer boyutunda baba eğitim düzeyi üniversite seviyesinden düşük olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin babası üniversite mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu düzeyde bulunması, babanın kendisinden daha üst düzeyde bir eğitim alan çocuğunun dünyayı anlamlandırması ve daha geniş bir perspektiften bakış açısına sahip olmasını istemelerinin gerekçesi olarak ifade edilebilir.

Yetiştirilen yerleşim birimi değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile sahip oldukları değer sistemleri arasında, “Güç”, “Başarı”, “Hazcılık”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “İyilikseverlik”, “Uyma”, “Güvenlik” değer boyutları ve anket geneli arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimleri ile “Evrenselcilik” ve “Geleneksellik” değer boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Çoklu karşılaştırma testi sonucunda aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında “Evrenselcilik” ve “Geleneksellik” değer boyutlarında, diğer yerleşim birimlerinde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin büyükşehirde yetişen sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu düzeyde olduğu ifade edilebilir. Er (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerine ilişkin algıları ile yaşadığı yerin niteliği değişkeni arasında göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Elde edilen bu sonucun gerekçesi olarak, büyükşehirlerde insanlar arasındaki ilişki durumları ikincil ilişki durumuna geçip, daha resmi bir hal alabilmektedir. Buna karşın daha

küçük yerleşim birimlerinde birincil ilişkiler söz konusu olup daha yakın ilişkiler mevcut olması görüşü ileri sürülebilir.

Üniversite eğitimi sürecinde konaklanan yer değişkenine ilişkin sonuçlar: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri boyunca konakladıkları yer ile sahip oldukları değer sistemleri arasında, “Güç”, “Hazcılık”, “İyilikseverlik” ve “Geleneksellik” değer boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri boyunca konakladıkları yer ile “Başarı”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “Evrenselcilik”, “Uyma”, “Güvenlik” değer boyutları ve anket geneli arasında ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Çoklu karşılaştırma testi sonucunda aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında: “Başarı”, “Uyarılma”, “Özyönelim”, “Evrenselcilik”, “Uyma”, “Güvenlik” değer boyutları ve anket genelinde Ev "Arkadaşlarımla" - Ev "Tek Başıma" konaklayanlar arasında evde arkadaşlarıyla konaklayanların; Ev "Ailemle" - Ev "Tek Başıma", Ev "Ailemle" - Ev "Arkadaşlarımla", Ev "Ailemle" - Ev "Akrabamla" konaklayanlar arasında evde ailesiyle birlikte konaklayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin daha olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu tüm değer boyutlarında ve anket geneline ilişkin sonuçlarda yurtda konaklayan (Devlet Yurdu, Özel Yurt) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının diğer tüm konaklama türlerinde yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre değer sistemlerinin daha olumlu düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak değer yapılandırmanın bireysel bir faaliyetten ziyade aile, akraba ve akran grubu gibi sosyal ortamlarda daha kolay elde edilebileceği görüşü dile getirilebilir. İkamet edilen yer değişkeni esas alındığında her ne kadar ailenin değer yapılandırma sürecinde önemli bir rol ifa ettiği görüşü dile getirilse bile, çalışmada elde edilen bulgulara dayalı olarak, akran gruplarının birlikte ikamet ettikleri yurt ortamının bu aşamada daha önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Aile ile akran grupları arasında değer yapılandırma boyutunda bir karşılaştırma yapıldığında akran gruplarının diğer bir ifadeyle ikamet edilen yer olarak yurt ortamının daha etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında aşağıda ifade edilen önerilerin dikkate alınmasının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer sistemlerini yapılandırmaları aşamasında faydalı olacağı görüşü dile getirilebilir:

- Bu araştırmanın sonuçları çalışma grubu ile sınırlıdır. Dolayısıyla alan yazında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin demografik değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bir çalışmaya bu çalışma yapıldığı sırada rastlanmadığından farklı örneklemeler üzerinde farklı yöntemlerle benzer çalışmaların yapılmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Aynı doğrultuda farklı branşlarda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca farklı branşlarda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemleri arasında karşılaştırmalar yapılabilir ve bu yolla daha detaylı bilgiler elde edilebilir.
- Öğretmen adaylarının değer sistemlerinin hizmet öncesi eğitimde şekillenmeye devam ettiği göz önüne alındığında, eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerin sahip olduğu değerlerin yetiştirecekleri öğrencilerinin değer yapılarını etkileyeceğinden, belirli aralıklarla öğretmen adaylarının değer sistemleri belirlenebilir ve elde edilen sonuçlara göre eğitim-öğretim süreçleri tekrar yapılandırılabilir.
- Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ders planları ile değer sistemlerinin gelişimi arasında uyum sağlamak için detaylı çalışmalar yapılabilir ve ders planlarına değer sistemlerinin geliştirilmesine yönelik içerikler eklenebilir.
- Öğretmen adaylarının sahip oldukları değer sistemlerinin davranışlarına nasıl yansıdığı konusunda ayrıntılı araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Öğretim programında var olan değerlerle öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler arasında doğrudan veya dolaylı bir ilişkinin var olup olmadığına ilişkin çalışmalar yapılabilir. Bu sayede öğretmen adaylarının sahip oldukları değerlerin, değer öğretim sürecine etkisi detaylı şekilde irdelenebilir.
- Öğretmenlerin değer sistemlerinin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla panel, konferans, söyleşi vb. eğitimsel etkinlikler düzenlenebilir.
- Literatürde yer alan farklı değer gruplandırmalarına yer verilen ölçekler kullanılarak öğretmen adaylarının değer sistemleri hakkında detaylı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Althof, W., and Berkowitz, M. W. (2006). Moral education and character education: the relationship and their roles in citizenship education. *Journal of Moral Education*, 35(4), 495-518.
- Altıkulaç, A., ve Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler dersinde değerlerin ahlaki ikilem yaklaşımı yoluyla öğretimi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi/Journal of Theoretical Educational Science*, 7(3), 383-407.
- Altunay, E., ve Yalçinkaya, M. (2011). Öğretmen adaylarının bilgi toplumunda değerlere ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(1), 5-28.
- Ay, E. (2015). Sosyal bilgilerde değerler eğitimi., C. Dönmez ve K Yazıcı. (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretimi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, ss. 233-262.
- Aydın, M. Z. (2008a). *Okulda ahlak eğitimi ve ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi*. (Geliştirilmiş 3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, M. Z. (2008b). *Ailede çocuğun ahlak eğitimi*. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2007). *Eğitim psikolojisi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ASAL Yayın ve Bilişim.
- Çelikkaya, H. (1998). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi (pedagojik formasyon amaçlı)*. (2 Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Demirutku, K., ve Sümer, N. (2010). Temel değerlerin ölçümü: Portre değerler anketinin Türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 17-25.
- Doğan, D. (2011). *İlköğretim okullarındaki örgüt ikliminin yönetici ve öğretmenlerin değer sistemleri bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Doğanay, A. (2009). Değerler eğitimi., C. Öztürk (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi; demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 225-256.
- Dönmez, C. (2003). Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler., C. Şahin (Editör), *Sosyal bilgiler konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ss. 31-41.

- Elias, M. J., Parker, S. J., and Kash, V. M. (2008). Social and emotional learning, moral education and character education: A comparative analysis and a view toward convergence., L. P. Nucci and D. Narvaez (Eds.) *Handbook of moral and character education*. New York and London: Routledge, Taylor and Francis Group, ss. 248-266.
- Er, H. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erden, M. (1996). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Fırat, N. (2007). *Okul kültürü ve öğretmenlerin değer sistemleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İlgar, M. Z. (1996). *Denetim odağının değer sistemleri ahlâki gelişim düzeyi ve öz-ahlaki değerlendirme üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İşcan-Demirhan, C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance values and morality in schools and youth settings*, Allyn & Bacon Company, Massachusetts.
- Koruklu, N., ve Aktamış, H. (2012). Öğretmen adaylarının kavramsallaştırma boyutundaki değer tercihlerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri - Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(2), 1291-1307.
- Leming, J. S. (1996). "Teaching values in social studies education: Past practices and current trends"., B. G. Massialas and R. F. Allen (Eds.), *Crucial issues in teaching social studies: K-1*, Belmont: Wadsworth Publishing Company, http://www.uensd.org/USOE_Pages/Char_ed/fed_proj/utah/hist/teaching.htm adresinden 23 Şubat 2009 tarihinde alınmıştır.

- Lickona, T. (1991). *Educating for character; how our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam Books.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler 4.-5. sınıf programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Naylor, D., and Diem, R. (1987). *Elementary and middle school social studies*. New York: Random House.
- Nelson, M. R. (1998). *Children and social studies creative teaching in the elementary classroom*. (Third Edition). USA: Harcourt Brace College Publishers.
- Özkan, R. (2006). *Türk eğitim sisteminde himayeci değerler ilköğretim ders kitapları örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, R., ve Soylu, A. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin benimsedikleri temel insani değerler (Niğde il örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1253-1265.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış., B. Tay ve A. Öcal (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 1-19.
- Sarıcı Bulut, S. (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 216-238.
- Sarıcı Bulut, S. (2013). Gazi eğitim fakültesi rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü ve diğer bölüm öğrencilerinin değer eğilimlerinin karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1245-1261.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: theory and empirical tests in 20 countries., M. Zanna (Eds.), *Advances in experimental social psychology* (pp. 1-65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1996). Value priorities and behavior: Applying a theory of integrated value systems., C. Seligman, J. M. Olson and M. P. Zanna, (Eds.). *The psychology of values: The Ontario symposium*, 8(1-24). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

<http://www.palermo.edu/cienciassociales/psicologia/publicaciones/pdf/Psico2/2Psico%2007.pdf>

- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the schwartz theory of basic values. *the online readings in psychology and culture (ORPC) Unit 2 Theoretical and Methodological Issues, Subunit 1 Conceptual Issues in Psychology and Culture, Article 11.*
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sunal, C. S., and Haas, M. E. (2005). *Social studies for the elementary and middle grades, USA*: Pearson Education Inc.
- şahin Fırat, N., ve Açıkgöz, K. (2012). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin değer sistemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 422-435
- TDK. (2016). *Büyük Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58c7f4d2408342.01366870
- Telef, B. B., Uzman, E., ve Ergün, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 1297-1307.
- Tonga, D., ve Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler dersinde kazanım-değer ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(1), 91-110.
- Tosun, T. (2015). *İlkokul birinci sınıfa devam eden çocukların ve annelerinin değer algılarının karşılaştırmalı incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, S., ve Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünölen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Turner, T. N. (2004). *Essentials of elementary social studies*. USA: Pearson Education Inc.
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Uslu, S. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı öğrencilerinin karakter eğitimine ilişkin görüşleri. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 49-70.

- Uygun, S., ve Engin, G. (2014). Temel demokratik değerler ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 9(5), 2021-2031.
- Van Cleaf, D. W. (1991). *Action in elementary social studies*. USA: Allyn & Bacon.
- Veugelers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 52(1). The Netherlands: University of Amsterdam, pp. 37-46.
- Welton, D. A., and Mallan, J. T. (1999). *Children and their world: Strategies for teaching social studies*. (6th Edition). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Yapıcı, A., Kutlu, M. O., ve Bilican, F. I. (2012). Öğretmen adaylarının değer yönelimleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 129-151.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, Yıl: 10, 499-522.
- Yıldız, M., ve Dilmaç, B. (2012). Öğretmen adaylarının sahip oldukları değerler ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerini incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 122-134.
- Yılmaz, N. (2007). Eğitimin psikolojik temelleri., Z. Cafoğlu (Editör). *Eğitim bilimine giriş temel kavramlar*. Ankara: Grafiker Yayıncılık, ss. 45-87.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4. ve 5. sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zbar of Zbar, V., Brown, D., and Bereznicki, B. (2003). Values education study, final report, Australia: Curriculum Corporation.
http://www.valueseducation.edu.au/verve/_resources/VES_Final_Report14Nov.pdf
adresinden 12 Ocak 2011 tarihinde alınmıştır.

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu ve Portre Değerler Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Bu araştırmadan elde edilen veriler **yüksek lisans tez yazımında** kullanılacaktır. Bu nedenle anket maddelerini cevaplarırken **samimi cevaplar vermeniz** araştırma sonuçlarının gerçeği yansıtması açısından son derece önem taşımaktadır. Ayrıca katılımcıların **kimliği kesinlikle gizli** tutulacaktır. Zaman ayırdığınız ve samimi görüşlerinizi belirttiğiniz için çok teşekkür ederim.

Neslihan USLU
Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM-1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
- Sınıfınız:** () 1 () 2 () 3 () 4 ve üzeri
- Mezun olduğunuz lise türü:** () Genel Lise () Öğretmen Lisesi () Meslek Lisesi
() İmam-Hatip Lisesi () Fen Lisesi
() Anadolu Lisesi () Diğer "yazınız".....)
- Ailenizin gelir durumu:** () 0 – 750 tl () 751 – 1500 tl () 1501 – 2000 tl
() 2000 tl ve üzeri
- Annenizin eğitim düzeyi:** () Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite
() Lisansüstü
- Babanızın eğitim düzeyi:** () Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul
() Ortaokul () Lise () Üniversite
() Lisansüstü
- Yetiştirdiğiniz yerleşim birimi:** () Bucak () Köy () Kasaba () İlçe () İl
() Büyükşehir
- Üniversite eğitimi sürecinde konakladığınız yer:** () Ev "Ailemle" () Ev "Akrabalarımle"
() Ev "Arkadaşlarımla"
() Özel Yurt () Ev (Tek başıma) () Devlet Yurdu
() Diğer (.....)

BÖLÜM-2: ANKET		Bana çok benziyor	Bana benziyor	Bana az benziyor	Bana çok az	Bana benzemiyor	Bana hiç benzemiyor
Aşağıda bazı kişiler kısaca tanımlanmaktadır. Lütfen her tanımı okuyun ve bu kişilerin size ne derece benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Tanımda verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan uygun olan birini [X] ile işaretleyin.							
TANIMLAR	1	Yeni fikirler bulmak ve yaratıcı olmak onun için önemlidir. İşleri kendine özgü yollarla yapmaktan hoşlanır.					
	2	Onun için zengin olmak önemlidir. Çok parası ve pahalı şeyleri olsun ister.					
	3	Dünyada herkesin eşit muamele görmesinin önemli olduğunu düşünür. Hayatta herkesin eşit fırsatlara sahip olması gerektiğine inanır.					
	4	Onun için yeteneklerini göstermek çok önemlidir. İnsanların onun yaptıklarına hayran olmasını ister.					
	5	Onun için güvenli bir çevrede yaşamak önemlidir. Güvenliğini tehlikeye sokabilecek her şeyden kaçınır.					
	6	Hayatta pek çok farklı şey yapmanın önemli olduğunu düşünür. Her zaman deneyecek yeni şeyler arar.					
	7	İnsanların kendilerine söylenenleri yapmaları gerektiğine inanır. İnsanların her zaman, hatta başkaları izlemiyorken bile, kurallara uymaları gerektiğini düşünür.					
	8	Kendisinden farklı olan insanları dinlemek onun için önemlidir. Onlarla aynı fikirde olmadığında bile onları anlamak ister.					
	9	Sahip olduğundan daha fazlasını istememenin önemli olduğunu düşünür. İnsanların sahip olduklarıyla tatmin olmaları gerektiğine inanır.					
	10	Eğlenmek için her fırsatı kollar. Zevk veren şeyleri yapmak onun için önemlidir.					
	11	Yaptığı işler hakkında kendi başına karar vermek onun için önemlidir. Faaliyetlerini seçip planlarken özgür olmaktan hoşlanır.					
	12	Çevresindeki insanlara yardım etmek onun için çok önemlidir. Onların refaha kavuşmasını ister.					
	13	Çok başarılı olmak onun için önemlidir. İnsanlar üzerinde iyi izlenim bırakmaktan hoşlanır.					
	14	Ülkesinin güvende olması onun için çok önemlidir. Devletin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehditlere karşı uyanık olması gerektiğini düşünür.					
	15	Risk almaktan hoşlanır. Her zaman macera peşinde koşar.					
	16	Her zaman uygun şekilde davranmak onun için önemlidir. İnsanların yanlış diyeceği şeyleri yapmaktan kaçınmak ister.					
	17	İşin başında olmak ve başkalarına ne yapacaklarını söylemek onun için önemlidir. İnsanların onun söylediklerini yapmalarını ister.					
	18	Arkadaşlarına sadık olmak onun için önemlidir. Kendisini ona yakın olan insanlara adamak ister.					
	19	İnsanların doğayı korumaları gerektiğine gönülden inanır. Çevreyi korumak onun için önemlidir.					

		Bana çok	Bana	Bana az	Bana çok az	Bana	Bana hiç
	Aşağıda bazı kişiler kısaca tanımlanmaktadır. Lütfen her tanımı okuyun ve bu kişilerin size ne derece benzediğini ya da benzemediğini düşünün. Tanımda verilen kişinin size ne kadar benzediğini göstermek için sağdaki kutucuklardan uygun olan birini [X] ile işaretleyin.						
20	Dini inanç onun için önemlidir. Dininin gereklerini yerine getirmek için çok çaba harcar.						
21	Eşyaların düzenli ve temiz olması onun için önemlidir. Her şeyin pislik içinde olmasından hiç hoşlanmaz.						
22	Her şeyle ilgili olmanın önemli olduğunu düşünür. Meraklı olmaktan ve her türlü şeyi anlamaya çalışmaktan hoşlanır.						
23	Dünyadaki bütün insanların uyum içinde yaşaması gerektiğine inanır. Dünyadaki bütün gruplar arasında barışın güçlenmesi onun için önemlidir.						
24	Hırslı olmanın önemli olduğunu düşünür. Ne kadar kabiliyetli olduğunu göstermek ister.						
25	İşleri geleneksel yollarla yapmanın en iyisi olduğunu düşünür. Öğrendiği gelenek ve göreneklerin devam ettirmek onun için önemlidir.						
26	Hayattan zevk almak onun için önemlidir. Kendisini "şımartmaktan" hoşlanır.						
27	Başkalarının ihtiyaçlarına cevap vermek onun için önemlidir. Tanıdıklarına destek olmaya çalışır.						
28	Ana-babasına ve yaşlı insanlara her zaman saygı göstermesi gerektiğine inanır. Onun için itaatkâr olmak önemlidir.						
29	Herkese, hatta hiç tanımadığı insanlara bile adil muamele yapılmasını ister. Toplumdaki zayıfları korumak onun için önemlidir.						
30	Sürprizlerden hoşlanır. Heyecan verici bir yaşamının olması onun için önemlidir.						
31	Hastalanmaktan kaçınmak için çok çaba gösterir. Sağlıklı kalmak onun için çok önemlidir.						
32	Hayatta öne geçmek onun için önemlidir. Başkalarından daha iyi olmaya çalışır.						
33	Kendisini inciten insanları bağışlamak onun için önemlidir. İçlerindeki iyi yanları görmeye ve kin gütmemeye çalışır.						
34	Bağımsız olmak onun için önemlidir. Kendi ayakları üzerinde durmak ister.						
35	İstikrarlı bir hükümetin olması onun için önemlidir. Sosyal düzenin korunması konusunda endişelenir.						
36	Başkalarına karşı her zaman kibar olmak onun için önemlidir. Başkalarını hiçbir zaman rahatsız veya huzursuz etmemeye çalışır.						
37	Hayattan zevk almayı çok ister. İyi zaman geçirmek onun için önemlidir.						
38	Alçakgönüllü ve kibirsiz olmak onun için önemlidir. Dikkatleri üzerine çekmemeye çalışır.						
39	Her zaman kararları veren kişi olmak ister. Lider olmaktan hoşlanır.						
40	Doğaya uyum sağlamak ve onun uyumlu bir parçası olmak onun için önemlidir. İnsanların doğayı değiştirmemesi gerektiğine inanır.						

Ek 2. Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

E-İmzalıdır

Sayı : 98862767-302.08.01-E.400
Konu: Araştırma İzni

10/12/2015

Sayın Neslihan USLU
İlköğretim Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Niğde Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 07.12.2015 tarih ve 69972237-302.08.01-E.1917 sayılı yazısı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Kubilay YAZICI
Müdür

EK: İlgili Yazı ve Ekleri (4 Sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü tarafından 10.12.2015 tarihinde e-imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: <http://eimza.nigde.edu.tr/eimza/default.aspx?Code=A6770976X9>

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Tel:0388 225 43 30 Fax:0388 225 27 30
web: <http://www.nigde.edu.tr/ebe> e-mail: ebe@nigde.edu.tr

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

E-İmzalıdır

Sayı : 69972237-302.08.01-E.1917
Konu: Araştırma İzni(Neslihan USLU)

07/12/2015

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 30/11/2015 tarihli ve 98862767-302.08.01-E.390 sayılı yazınız.
b) Eğitim Fakültesi Dekanlığının 04/12/2015 tarihli ve 46810852-302.08.01-2469 sayılı yazısı.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 143524009 numaralı öğrencisi Neslihan USLU' nun Yrd. Doç. Dr. Ebru AY danışmanlığında yürütmüş olduğu “**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi**” konulu tezi kapsamında Üniversitemiz Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğrencilere anket uygulama talebinin uygun görüldüğüne dair Eğitim Fakültesi Dekanlığının ilgi b)’ de kayıtlı yazısı ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa BAYRAK
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi b) yazı ve eki (2 sayfa)

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr.Mustafa BAYRAK tarafından 07.12.2015 tarihinde e-imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu:<http://eimza.nigde.edu.tr/eimza/default.aspx?Code=5244378CXF>

Niğde Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Bor Yolu Üzeri Merkez Yerleşke NİĞDE
Telefon : (0388) 225 2707 Faks : (0388) 225 2701 e-posta:oidb@nigde.edu.tr

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 46810852-302.08.01-2469
Konu : Araştırma İzni-Neslihan USLU

04-12-2015

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 01-12-2015 tarih ve 69972237-302.08.01-E.1884 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 143524009 numaralı öğrencisi Neslihan USLU'nun, Yrd. Doç. Dr. Ebru AY danışmanlığında "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Fakültemiz İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğrencilere anket uygulama talebi Dekanlığımız tarafından uygun görülmektedir.

Gereğine ve bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Nâzım Hikmet POLAT
Dekan

Ek: Bölüm Başkanlığı Yazısı (1 sayfa)

EĞİTİM FAKÜLTESİ
İlköğretim Bölüm Başkanlığı

Sayı : 93278009/302.08.01/ 738
Konu : Anket Uygulama İsteği

03/12/2015

DEKANLIK MAKAMINA

İlgi: Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 01.12.2015 tarih ve 69972237/302.08.01-E.1884 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Programı Tezli Yüksek Lisans Programı 143524009 öğrencisi Neslihan USLU, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değer Sistemlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Bölümümüz Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı öğrencilerine uygulama yapmak istemektedir. İlgili öğrencinin anket uygulama yapma isteği Bölüm Başkanlığımızca uygun görülmektedir.

Gereğine ve bilgilerinize arz ederim.

E. ÜNAL

Doç. Dr. Emre ÜNAL
Bölüm Başkanı

EKLER:
1-ABD Yazısı.

Web Haritalar Haberler Mail Disk Görsel Video Çeviri
daha fazlası ▾

E-posta Disk Rehber Mobil Mail ×

neslihanuslu@yandex.com

←

^ **Gelen kutusu** 15 / 33

Junk 656 / 657

Gönderilmiş Postalar

Çöp Kutusu

Spam

Taslaqlar 2

düzenle

1 99+

etiket oluşturun

Gelen kutusunu ekleyin

E-posta «kursad.demirutku@atilim.edu.tr» sorgusuna göre bulundu. [Arama sayfasına geri dön](#) [Aramaya geri dön](#)

E-posta yaz Yenile Yanıtla İlet Sil Okunmadı Etiketle Klasöre taşı

Alınan: Kürşad Demirutku <kursad.demirutku@atilim.edu.tr> ayrıntılı ▾

Teşekkür ederim hocam. Danışmanım ile görüşüp uygun olanı seçerim. İyi çalışmalar dilerim.

Kürşad Demirutku <kursad.demirutku@atilim.edu.tr> 30 haz 2015 14:05

Merhaba Neslihan,

Ekte sana PVQ'nun eski ve yeni versiyonlarını ilgili dokümanlarla birlikte yolluyorum. Eski versiyon, Schwartz ve arkadaşlarının (2001), Schwartz'ın (1992) ilk geliştirdiği 10 değer tipli model ölçen 40 maddelik PVQ40. Bunun Türkçe adaptasyonunun biz Demirutku ve Sümer (2010) olarak yayınladık. İkinci versiyon ise, benim de içinde yer aldığım kültürlerarası bir çalışmada 19 değer tipli yeni model test etmek için geliştirilmiş olan PVQ57. Sen çalışmanın gereklerini göz önünde bulundurarak dilediğini kullanırsın.

İyi çalışmalar dilerim.

Öğr. Gör. Dr. Kürşad DEMİRUTKU
Atılım Üniversitesi, Psikoloji Bölümü,
Kızılcaşar Mah., İncek, Gölbaşı, 06836, Ankara
O: (0.312) 586 85 86 - C: (0.532) 786 49 87

 Kağıt israfını önlemek için gerekmiyorsa LÜTFEN çıktı almayalım.

Yanıtlamak için tıklayın.

USLU Neslihan 30.06.15
Teşekkür ederim hocam. Dani...

~ USLU Neslihan 3 Mart (Konu yok)

~ USLU Neslihan 30.06.15
[Tezde kullanmak için ölçek kullanı...](#)
Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri E..

14.07.2016 sürümü

Bizi takip edin

Hakkı sürüm

Son hesap etkinliği: 20 Temmuz 2016 20:20

Yardım

© 2001—2016 "Yandex" Tr

Ek 3. Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Neslihan USLU
Doğum Yeri ve Tarihi : Sorgun 1986
Medeni Durumu : Evli, 1 Çocuk Sahibi
İletişim Bilgileri : neslihanuslu@yandex.com

EĞİTİM

1999-2002 : Mehmet Akif Ersoy Lisesi Yenimahalle/ANKARA
2004-2008 : Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği
2014-2017 : Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal
Bilgiler Eğitimi Programı

İŞ DENEYİMİ

2013-2014 : Sosyal Bilgiler Öğretmeni - Büyük Mangıt Ortaokulu
Ceyhan/ADANA
2014- : Sosyal Bilgiler Öğretmeni - Karakapı Durmuş Balarban
Ortaokulu Altunhisar/NİĞDE

YABANCI DİL

İngilizce